

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

**Index scholarum quae, ..., in Universitate Fridericia
Guilelmia Rhenana ... publice privatimque habebuntur**

Universität <Bonn>

Bonnae, WS 1839/40(1839) - WS 1895/96(1895)[?]

SS 1885

urn:nbn:de:hbz:5:1-14994

INDEX SCHOLARVM
QVAE
SVMMIS AVSPICHS
REGIS AVGVSTISSIMI
G V I L E L M I
IMPERATORIS GERMANIAE

IN
VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA RHENANA
PER MENSES AESTIVOS ANNI CIOIOCCCLXXXV
A DIE XVI MENSIS APRILIS
PVBLICE PRIVATIMQVE HABEBVNTVR

*Inest EDVARDI LVEBBERTI commentatio de priscae cuiusdam epiniciorum
formae apud Pindarum vestigiis.*

BONNAE
TYPIS CAROLI GEORGI VNIV. TYPOGR.

INDEX SCHOLARVM

1872

ANNO 1872

REGIS AUGUSTISSIMI

GVILIELMI

IMPERATORIS GERMANIAE

IN

UNIVERSITATE FRIDERICA-GUILIELMIA BEROLINENSIS

PER MENSES AUGUSTVM ET SEPTEMBREM 1872

A DIE XVI MENSES APRILIS

PUBLICE PRIVATIMQUE HABENDVM

PER EDVARDVM FRIEDERICVM COMPOSITVM ET PERGAMENIIS
LITTERIS ET LITHOGRAPHIA

BEROLINAE

ATQUE CAROLVS ORTMANN

RECTOR ET SENATVS

VNIVERSITATIS FRIDERICIAE GVILELMIAE RHENANAE

CIVIBVS

S.

1. Pindarum ingenii impetum traditis in arte normis et legibus temperasse.

Nihil in artium litterarumque historia gratius et iucundius est, quam illud cogitando persequi, quemadmodum magna semper ingenia duas res natura sua oppositas conciliare inter se et copulare consueverint: pectoris et ingenii liberum impetum et disciplinae antiquitus in arte traditae et stabilitae observantiam. Verum est quidem, quod dicunt: Magna ingenia sibi ipsa pro lege esse; artis leges ea ipsa ex sese parere. Sed magnum semper periculum est, ne ingenia nullis legibus limitibusque externis coercita in furorem quandam poeticum abripiantur, veram artem amittant. Accedit, quod summa plerumque ingenia innata quadam modestia prohibentur, ne ea, quae optimus quisque ante se invenit, temere spernant vel neglegant. Itaque duo quasi principia in summorum semper artificum officina habitant: genius in pectore, sursum evolare atque haec terrena relinquere cupiens, et severa lex disciplinae, nunquam impune neglecta. Atque est hoc summae artis mysterium, haec duo in unam harmoniam coniungere. Eorum, qui hanc concordiam discordem pulcherrime expresserunt, unus haud dubie Pindarus est, cuius cum carmina legas, facile suspicere, magno, permagno interdum illi poetarum regi hanc ingenii ad astra tendentis cum artis regulis conciliationem constitisse. Etenim ille *monte decurrens velut amnis, imbres* || *quem super notas aluere ripas*, tamen patienter et mansuete subtilissimis illis se legibus submittit, quas epinicionum veterum ars praescripserat, et flumen illud ingens, plenis undis se effundens, in angusto interdum alveo, tenuioribus rivolis commodo, se continet. Tanta in generosissimo pectore temperantia fuit, tantum imperium sui.

2. Praeclarum Westphali inventum de prisca epiniciorum forma. Pindari carmen unumquodque proprium suum stilum habere ex mixtis antiqua lege et innata ingenii vi ortum.

Sed paullo nunc accuratius veteris epiniciorum artis forma consideranda est, quam Pindarus paratam excultamque invenit quamque tanta tenacitate retinuit. De hoc antiquitatum poetarum capite ut rectius nunc, quam olim, iudicari possit, effectum est palmarum Rudolphi Westphali in Prolegomenis in Aeschylum, Lips. 1869 p. 75—81 invento, quod diu neglectum, neque quantum dignum erat, aestimatum vir πινδαρικώτατος, Fide-ricus Mezger, Pindar's Siegeslieder, Lips. 1880, suscepit, nutrit, exornavit, singulisque carminibus adhibens ita firmavit, ut iam pro certo interpretationis Pindaricae fundamento haberi debeat. Ostendit Westphalius, Pindarum epinicia sua secundum normam nomorum Terpantri composuisse, qui ad legem quandam subtilissimae symmetriae elaborati fuerint. De Terpantri in nomis componendis arte Pollux haec tradit IV, 66: μέρη τοῦ καθαριθικοῦ νόμου, Τερπάνδρου κατανείμαντος, ἔπαρχα, μέταρχα, κατατροπά, μετακατάτροπα, ὀμφαλός, σφραγίς, ἐπίλογος. In hoc indice nonnulla turbata esse, recte vidit Westphalius, qui genuinam nomi Terpantrici hanc divisionem constituit (Proleg. in Aesch. p. 80): προοίμιον, ἀρχά, κατατροπά, ὀμφαλός, μετακατάτροπα, σφραγίς, ἐξόδιον. Hanc nomorum structuram Westphalius cum in alia lyrae poesis genera, tum in epinicia translatam arbitratur. Eam viri ingeniosissimi opinionem recte se habere, Pindari carmina uno ore testantur. Quamquam enim illa norma paullo tectior est apud Pindarum, nec omnibus carminibus aequabili perspicuitate admixta, tamen, qui accuratius carmina excusserit, eam ubique agnoscet. Unumquodque carmen suum habet temperamentum, suum stilum. Quom enim priscum illud epiniciorum genus cum Pindarici ingenii impetu in poetae officina tanquam in moneta aes cum auro conflaretur et commisceretur, fieri non potuit, quin diversi gradus orirentur, prout vel hoc vel illud principatum in carminibus obtineret. Inde eximia illa Pindaricorum carminum varietas orta est, quae omnes affectus, qui inter summam animi tranquillitatem et summum impetum interiecti sunt, complectitur.

3. Pindari carmen Pythium X pulcherrimum priscae artis specimen. Antiquae eius artis et dulcis austeritas et rigida elegantia.

Sed ut priscum illud carminum genus, quale fuerit, accuratius demonstramus, pulcherrimum nunc vetustioris eius artis, quae antiquis hominibus magnopere in deliciis fuisse videtur, specimen consideremus: Pindari illud carmen, quod omnium eius, quae aetatem tulerunt, antiquissimum est, quod Pindarus viginti annorum iuvenis composuit, anno 502 a. Chr. n., carmen Pythium X in Hippocleam Pelinnaeum. De carminis tempore testis est scholiasta ad carminis Pyth. X inscriptionem p. 410 ed. Boeckh: ὁ προκεί-

μενος νικηφόρος Θεσσαλός, πόλεως δὲ Πελινναίου· ἐνίκησε δὲ τὴν εἰκοστὴν δευτέραν πυθιάδα. Pythias 22. convenit cum Olympiade 69,3 = 502 a. Chr. n. conf. Boeckhii disputationem de Pythiadum computandarum recta ratione in Explicatt. p. 207. In hoc igitur carmine Pindarus ad amussim illam epiniciorum normam expressit, quam haud dubie in hoc genere usu receptam invenit; hoc carmen plane tale est, ut eo perlecto venustam illam antiquitatis et austeritatem quandam et dulcedinem persentiscamus. Nam quemadmodum in archaico quod vocatur genere statuarum rigidam quandam elegantiam admiramur: lineamenta oris nullo vehementiore affectu turbata, corporis membra aequabiliter librata, peplorum rugas a medio clavo utrinque ad subtilem symmetriam dispositas: ita in hoc carmine omnia quasi ad perpendicularum exacta sunt, ut haec gravitas et pompa cum juvenili alacritate et ardore mixta non possit non amabilissima videri. Nomi vero Terpantrici schema tam accurate expressum est, ut talem quandam epiniciorum formam sollemnem et tralaticiam olim extitisse, etiamsi aliunde non constaret, hoc uno carmine certum videri deberet. Carmen planissime in septem partes divisum est: prooemium v. 1—3 ed. Christ. Lipsiae 1873; archa v. 4—29 πλόον; catatropa v. 29 ναυσί — 30; omphalus v. 31—48 φέρων; metacatatropa v. 48 ἐμοί — 54; sphragis v. 55—68; exodium v. 69—72.

4. Fabula de Perseo in carminis Pythii X omphalo quid sibi velit.
Omphalus solis instar carmen illustrat.

Sed has partes cur ita constituerimus, ratio nunc reddenda est. Atque *omphalus* quidem carminis maxime distincte clareque circumscriptus est v. 31—48 φέρων. Continet fabulam de Persei ad Hyperboreos expeditione. Duplex eius fabulae inserendae consilium fuit; primum ea praeceptum continetur ad vitam omnino et mores spectans; describitur aeterna quaedam felicitas mortalibus pulcherrima ad cogitandum, sed in hac vita nunquam impetrabilis. Deinde res publicae Thessalorum tanguntur; nam Persei illis temporibus nomen in Thessalia certa quaedam animorum in re publica studia significabat. Perseus enim primum proavos est principum Thessalorum, quoniam Aleuadae Herculis posterius sunt, Pind. Pyth. X, 2 πατρός || . . . ἀριστομάχον γένος Ἡρακλέος βασιλεύει; deinde secundum Graecorum fabulas, quas libenter a Persis adoptatas videmus, ipsorum Persarum ille quasi parens est, cum eorum reges a Perse, Persei filio, oriundi dicerentur. Atque illis ipsis temporibus, quibus hoc carmen compositum est, familiarior iam usus Thessalis dynastis cum Persis intercessisse videtur; qua de re optime dixerunt Boeckhii, Explicatt. p. 331 et Tycho Mommsen in aureolo libello: Pindaros p. 37. Xerxen ipsum audimus eo titulo fretum ab Argivis petiisse, ut foedus secum ferirent, quod Persarum quoque natio a Perseo, heroe Argivis patrio et domestico, originem duceret. Herodotus VII, 150: ἐλθόντα δὲ τοῦτον (i. e. τὸν κήρυκα) λέγεται εἰπεῖν Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δαναῆς, . . . οὕτω ἂν ὡς εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. Congruit cum Herodoto Apollodorus 2, 4, 5, 1:

ἐγένοντο δὲ ἐξ Ἀνδρομέδας παῖδες αὐτῷ, πρὶν μὲν ἔλθειν εἰς τὴν Ἑλλάδα Πέρσης, ὃν παρὰ Κηφεί κατέλιπεν· ἀπὸ τούτου δὲ τοὺς Περῶν βασιλέας λέγεται γενέσθαι· ἐν Μυκῆναις δὲ Ἀλκαῖος καὶ Σθένελος. Haec igitur omphali fabula in medio posita solis instar totum carmen illustrat.

5. De carminis Pythii X partibus sex circa omphalum elaborata
elucubrataque symmetria dispositis.

In archa et sphragide de rebus ipsius victoris et patris eius Phriciae dictum est. Itaque duplex transitio paranda poetae erat: tam a rebus praesentibus ad mythica, quam contra a mythicis ad res praesentes. Illud per *catatropam* fit, hoc per *metacatatropam*. Poeta optime providit, ut hae partes invicem sibi respondentes recte agnoscantur, nam ambobus locis imagine usus est a navigatione sumpta. Posteaquam in extrema archa de victoris felicitate dixerat, quae ut in homine maior esse non possit, v. 28 ὅσαις δὲ βροτὸν ἔθνος ἀγλαΐαις ἀπτόμεσθα, περαίνει πρὸς ἔσχατον || πλόον: in catatropa pergit: Esse vero in rebus humanis extremum quiddam; iter in beata Hyperboreorum loca mortalibus negatum esse, v. 29: ναυσὶ δ' οὔτε πεζὸς ἴων ἂν εὐροις || ἐς Ὑπερβορέων ἀγῶνα θαυματὰν ὁδόν. Redit eadem navigationis imago in metacatatropa, ubi absoluta illa longiuscula de Perseo fabula poeta, tanquam nimium evagatus sit, ipse se revocat v. 51: κῶπαν σχάσον, ταχὺ δ' ἄγκυραν ἔρεισον χθονὶ || πρῶραθε, χοῦράδος ἄλκαρ πέτρας. Deinde vero in *archa* quoque et *sphragide* definiendis et circumscribendis poeta, regularum illarum, in quibus educatus erat, adprime memor, satis prospexit, ut quae diiungenda sint, diiungere possimus. Inventa catatropa nunc a prooemio *archa* discernenda est. Poeta, ne incerti essemus, in *prooemio* quoque terminando solito sibi artificio usus est: revocat se ipse a cursu instituto, tanquam a recto tramite aberrarit. Laudatis igitur Spartaee et Thessaliae gubernatoribus Heraclidis ipse sese increpat: τί κομπέω; κατὰ καιρὸν ἀλλὰ με Πυθῶ τε καὶ τὸ Περινναῖον ἀπύει. Nam ita: κατὰ καιρὸν cum scholiasta scribendum; quod codices habent, παρὰ καιρὸν, ex interpolatione ortum est. Ab illa igitur exclamatione, qua impetum propositi immemorem — hac enim fictione utitur — compescit, archa initium capit.

Denique *sphragis* quoque ab *exodio* haud maiore negotio discerni poterit. Exodium enim, quod postremum in carmine locum obtinet, quibus versibus contineatur, inde facile divinare licet, quod, quae est huius schematis symmetria, prooemii argumentum, Thessalorum dynastarum laudes, in fine carminis redire videmus. Quattuor igitur versus postremi huic Aleuadarum praeconio destinati exodium continent, v. 69 ἀδελφεοὺς ἐπὶ τ' αἰνήσομεν ἑσλούς, ὅτι || ὕψου φέροντι νόμον Θεσσαλῶν || αὔξοντες· ἐν δ' ἀγαθοῖσι κείνται || πατρίωι κεδναὶ πολίων κυβερνάσιες. Archa vero et *sphragis* ea re sibi respondent, quod ambae in victoris eiusque patris Phriciae fortuna praedicanda versantur; accedunt praeterea pulcherrima quaedam de sorte et vita humana omnino praecepta. In summa semper felicitate modum rebus humanis impositum respiciendum esse et fortunarum fragilitatem.

In archa igitur deorum comprecatio inserta est, v. 20: μή φθονεραῖς ἐκ θεῶν || μετατροπιαῖς ἐπικύρσαιεν. In sphragide, quam caduca sint omnia humana, memoriae infigitur, v. 63 τὰ δ' εἰς ἐνιαυτὸν ἀτέκμαρτον προνοήσαι. Ex hoc igitur Pindari carmine Pythio X plenissimam illam maxumque elaboratam, ac paene dixerim elucubratam antiquiorum epiniciorum symmetriam intellegere licet. Atque ne quidquam omnino omittamus: ne hoc quidem casu factum videtur, quod in catatropa et metacatatropa eiusdem stirpis voces, eodem sono praeditae reperiuntur. Nam v. 30 θαυματὰν ὁδὸν ipsa versus sede respondet verbis ἐμοὶ δὲ θαυμάσαι. Rem acute iam animadvertit Mezgerus in libro rebus egregie inventis instructissimo: Pindar's Siegeslieder p. 261. Quamquam enim minime in ea opinione sum, omnes huius generis similitudines et responsiones, quas Mezgerus invenisse sibi visus est, arti et consilio poetae tribuendas esse, tamen in paucis nonnullis exemplis re vera consensum illum a Pindaro consulto inductum crediderim in eaque re antiquioris illius generis poetas Pindaro viam praevisse.

6. Priscæ epiniciorum artis ante Pindarum vestigia quaedam tenuia demonstrantur.
Poetae potissimum Aeginetici antiquae normae cultores.

Gratissimum sine dubio accideret, si epiniciorum illorum priscorum artis historiam densis tenebris involutam aliqua luce illustrare liceret. Ac nisi omnia fallunt, sunt nonnulla indicia, quibus freti eius poesis fata paullo saltem plenius cognoscere possimus; quae etsi exigua et tenuia sunt, tamen in his litteris tantam iacturam passis neglegenda non videntur. Pindarus ipse locis nonnullis scholam quandam poetarum Aegineticorum commemorat, quae carminibus potissimum epiniciis componendis excelluerit. Ex gente nobili Theandridarum (Nem. IV, 73) duo poetae a Pindaro nominantur in carmine Nem. IV, quod Timasarcho scriptum est; primum Timocritus, quem, si etiam tunc inter vivos esset, filii victoriam carmine celebraturum fuisse, Pindarus dicit Nem. IV, 13; deinde Euphanes (Nem. IV, 89), quem olim carmine epinicio Calliclem cognatum prosecutum esse, poeta testatur; Nem. IV, 89 Καλλικλῆς . . . τὸν Εὐφάνης ἐθέλων γεραιὸς προπάτωρ || σὸς αἶσεν τότε, παῖ. Ita enim locus cum Rauchensteinio, praeceuntibus Hermanno et Boeckhio: Notae critic. p. 524, scribendus videtur. Poetas Aegineticos in carminibus suis veterem normam nomorum Terpantri secutos esse, indiciis nonnullis satis speciosis probari potest. Primum Pindari carmina Aeginetica undecim antiquam normam pressius fere strictiusque, quam reliqua sequuntur. Deinde Pindarus ipse loco quodam cognitu dignissimo, Nem. IV, 33, clare dicit, se quominus genio suo materiam quandam pulcherrimam exornare gestienti morem gerat, lege et constitutione, τεθμῶ, poesis Aegineticae impediri; Nem. IV, 33 τὰ μακρὰ δ' ἐξενέπειν ἐρύκει με τεθμὸς || ὥραι τ' ἐπειγόμεναι. Accidit autem felicissime, ut haec sive lex, sive observantia quid postularit, accuratius definiri possit. Qua in re sane ambagibus nonnullis utamur necesse est.

7. Apud poetas Aegineticos de omphalo regulam quandam peculiarem subtilioremque fuisse, cui lubentissime Pindarus se subiecerit.

Mos erat apud Aeginetas, ut in omnibus carminibus epiniciis in omphalo Aeacidarum laudes canerentur. Atque hoc quidem in universum Pindarus stricte secutus est, quippe qui profecto non is esset, ut a tali more, ipsis religionibus firmato et sancto, discederet. Ipsum hoc profitentem audiamus; Isth. V, 19: ὅμμε δ' ὦ χρυσάρματοι Αἰακίδαι || τέθυμὸν, μοι φαμί σαφέστατον ἔμμεν, || τάνδ' ἐπιστείχοντα νᾶσον βαινέμεν εὐλογίας. Deinde Isth. IV, 19: τὸ δ' ἐμὸν || οὐκ ἄτερ Αἰακιδᾶν κέαρ ὕμνων γέυεται. Atque omnino Pindari erga hunc morem obsequium inde luculentissime apparet, quod cum undecim eius carmina in victores Aeginetas habeamus, in decem carminum omphalis Aeacidarum fabulas enarratas videmus; in uno solo carmine Pyth. VIII non in omphalo, sed in archa Aeacidarum praeconium collocavit, stilum carminis paullulum varians, caussis nonnullis commotus, de quibus suo locoseorsum dicendum erit. His omnibus evincitur, Pindarum lubentissime et laetissime semper se illi Aeginetarum praecepto de Aeacidarum laudibus in omphalo celebrandis subiecisse. Iam igitur quaeritur, quid sit, quod in carmine Nem. IV, 33 conqueritur: in ea materia, quam libentissime tractaturus esset quaeque summa ac paene insuperabili vi sese attrahat, sibi commorari diutius non licere. Pulcherrima enim imagine illud in pectore officii cum affectu luctamen describit, v. 35: ἵγγρι δ' ἔλκομαι ἥτορ νεομηνία θιγέμεν. || ἔμπα καίπερ ἔχει βαθεῖα ποντίας ἄλμα || μέσσον, ἀντίτειν' ἐπιβουλία. Quaeritur igitur, quale tandem illud artis apud Aeginetas praeceptum fuerit, cui ut obsequeretur, Pindarus summa demum vi adhibita ab sese impetrare potuit. Praeceptum illud gravissimum et supremum de Aeacidarum laudibus in omphalo memorandis hoc quidem loco Pindarus haud dubie non significat: ei enim praecepto nunquam invitus, sed lubentissime semper morem gessit. Sed quae erat Aeginetarum in his rebus subtilitas et veteris moris tenacitas, ad generale illud de Aeacidis praeceptum aliam quandam observantiam accessisse probabile est, cui Pindarus parendum quidem et obsequendum putaret, verum ita, ut invitus ac non sine aliquo suo dolore sese subiceret.

8. Artificium hoc est Pindari, ut ex heroum fabulis in omphalo positis amicorum eius fata et facta reluceant. Eadem ratione carminis Nemei IV omphalum tractare constituerat.

Pindarus saepius in carminibus heroum res gestas et certamina eum in modum enarrat, ut amicorum, quos canit, ex caelesti illa heroum imagine fata, certamina, mores reluceant. Huius moris luculentissimum exemplum carmen est Olymp. X in Agesidamum Locrum Epizephyrium. Totum hoc carmen scriptum est de mira, quae in altero conatu

sit, vi ac felicitate. Hercules quemadmodum secundo demum conatu Actoridas vicerat: ita in Olympico pugilatus certamine Agesidamus secundo demum impetu facto vicerat. Simile quid Timasarcho, Timocriti filio, Aeginetae, cui carmen Nem. IV scriptum est, acciderat. Is aliquot vulneribus acceptis et debilitato atque attrito corpore, summa tamen constantia perseverando vicerat; Nem. IV, 30: ἀπειρομάχας ἔών κε φανείη || λόγον ὁ μὴ συ-
 νείεις· ἐπεὶ || ῥέζοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικεν. Hoc ipsum Timasarchi factum et praeceptum vitae, quod inde redundabat, Pindarum apparet in omphalo exornaturum fuisse, qua in re non ipsum Timasarchum suo nomine nominaturus et celebraturus erat, quod in puero parum profecto decorum fuisset, sed sub Telamonis, Aeaci filii, imagine, qui similia per-
 pessus erat, pulcherrime totum illum locum de aerumnis ad virtutem probandam neces-
 sariis persequi potuerat. Quam praeclare illud poeta facturus fuerit, ex archa carminis Nemei IV apparet v. 25–30, ubi Telamonis contra Alcyoneum expeditio victrix quidem, sed multis vulneribus insignita narratur.

9. Artificium Pindaro maxime dilectum apud Aeginetas haud popolare. Inde Pindarus in carmine Nemeo IV cum Aeginetis partim serio, partim iocabundus expostulat.

Haec igitur Telamonis fata, quorum sub specie Timasarchi in luctae certamine Nemeo fata verecunde et modeste significarentur, Pindarus eo tempore, quo ad compo-
 nendum hoc carmen primum se accinxit, in omphalo luculentius persequi meditatus erat. Sed hoc ipsum consilium ut missum faceret, ea re commotus est, quod tale artificium, licet per se pulcherrimum, ex mente Aeginetarum non futurum intellexit.

Ac, nisi fallimur, facile cur id illis displiciturum fuerit, dici potest. Aeginetae enim tanta pietate et religione Aeacidas colebant eorumque omnes mythos tanta sancti-
 tate circumfusus arbitrabantur, ut sub eorum heroum imagine unius e civibus fata et facta vel tecte verecundeque celebrari aegre ferrent. His reputatis Pindarus quae de omphalo componendo initio constituerat, missa fecit et in carminis Nemei IV omphalo v. 46 ἐνθα — 68 de Aeacidarum gloria per orbem terrarum propagata generalius dixit. Vituperaverant, opinor, nonnulli ex Aeginetis Pindari morem, quo, victoriae alicuius occasione oblata, nimia scilicet granditate et sublimitate percitus ad sortis humanae leges summas interpretandas et ad intimos pectoris humani recessus excutiendos se accingeret. Tales meditationes ab Aeacidarum fabulis illi procul habendas arbitrabantur. Pindarus igitur malevolorum hominum, poesis suam carpentium, criminationes evitans ad morem antiquitus traditum carminis omphalum composuit. Fecit id animo mitissimo et cum aliqua etiam hilaritate se ipsum compellans, Nem. IV, 37: ἀντίτειν' ἐπιβουλία. Sed nihilo minus aliqua saltem ex parte poeta integerrimus pectoris sui sensui morem gessit; nam in versibus cognitu dignissimis id ipsum significavit: in praesens concedere sese obtrektoribus; sed divinam illam ingenii

sui venam procedente tempore excultum iri et triumphaturam; Nem. IV, 41: ἐμοὶ δ' ὁποῖαν ἀρετὴν || ἔδωκε πότμος ἄναξ, || εἰ οἷδ' ὅτι χρόνος ἔρπων πεπρωμέναν τελέσει. Hoc vaticinium eventu ita confirmatum est, ut quam id verum esset, ipsi Aeginetae clarissime intellexerent. Nam haud longe post, cum felicissima olim insula ab Atheniensibus gravissimis cladibus premeretur, aurea illa Pindari praecepta et solatia, heroum suorum fabulis illustrata, lubentissimis illi animis auribusque imbiberunt.

10. Unam esse viam artis Pindaricae pernoscendae, si nomi Terpanatrici
partium singillatim vestigia omnia in eius carminibus
conquirantur et examinentur.

Ex eis, quae disputavimus, paullo fortasse clarior fit prisci illius epinicionum generis historia. Vidimus, quanta tenacitate severiorem nomi Terpanatrici normam poesis illius cultores retinuerint. Nam altas haud dubie radices carminum ad hunc modum compositorum auctoritas et gratia in animis hominum egerat. Itaque coniectura saltem assequi licet, quae in hoc genere Pindarus tradita et stabilita invenerit. Proximum iam est, ut definiamus, qua ratione Pindarus formam antiquitus propagatam variaverit et augustiorem reddiderit. Nam hoc quidem statim vel levius rem inspicienti patet, eum tanquam alterum quendam Prometheum novam animam his formis inspirasse. Quamquam enim in priscis illis formis servandis maxime pium et religiosum poeta talium rerum observantissimus se praebeat, tamen genium suum illis regulis tanquam compedibus vinciri et ab audaci et libero in aetherem cursu retineri nefas omnino putavit. Iam igitur ut clare hoc perspiciatur, qua Pindarus arte disciplinae veteris observantiam cum ingenii divina libertate in harmoniam suavissimam conciliarit, ita quaestionem nostram instituemus, ut omnia veteris normae vestigia in Pindari carminibus se offerentia colligamus. Hoc ut ordine suo fiat, de omnium nunc nomi Terpanatrici partium usu apud Pindarum dicamus, seorsum unaquaque per omnia carmina excussa et examinata. Atque ut ea, quae maxime in oculos incidunt, primum tractemus, initium capiamus a duobus illis quasi metis, intra quas omphalus decurrit, a *catatropa* et *metacatatropa*. Unum autem praemonendum est, quoniam varietatem usus Pindarici exemplis in classes discriptis demonstraturi sumus: cum Pindari carmina XLIV habeamus, eorum octo ab hac quaestione removenda et seponenda nobis videri; nam unum, carmen Nem. XI, in Aristagoram Tenedium, epinicion omnino non est, sed encomium in virum ad prytanis munus designatum eumque honorem sibi mandatum sollempnius lautiusque celebrantem. Reliqua vero septem: Ol. IV. V. XI. XII. XIV; Pyth. VII; Nem. II tam brevia sunt, ut artificiosior illa nomi Terpanatrici structura in eis locum non invenerit. Remanent igitur carmina XXXVI, quorum nunc compositio accuratius consideranda est.

11. Catatroparum septem classes constitui posse, prout magis minusve aut seiungant aut vinciant. *Prima* classis cum *octo* exemplis: *Nem. III, Nem. V, Ol. IX, Nem. VIII, Pyth. VIII, Nem. X, Ol. XIII, Nem. IV.*

Catatropae ea natura et vis est, ut ab archa ad omphalum carminis cursum traducat. In universum duo catatroparum genera fingi possunt: aut enim hoc sibi proponit poeta, ut archam ab omphalo segreget atque seiungat, eum in modum, ut clare appareat, has duas partes in rerum generibus plane diversis versari atque suum utramque proprium campum habere; aut illud poeta curare potest, ut conexus quidam pressior et arctior alteri cum altera sit. Potuit enim hoc quoque pulchrum videri, si, tanquam in uno corpore membra, archa cum omphalo coalesceret. Sed haec duo catatroparum genera non ita sibi opposita sunt, ut Pindari carmina quasi in duo castra hostilia discedant. Immo multi inter ambo interiecti sunt gradus, quibus aut lenior et mitior seiunctio, aut laxior et liberior coniunctio significatur. Quare *septem* catatroparum *classes* distinximus, quibus omnes illae in copulanda cum omphalo archa diversitates comprehendantur.

Prima classis, cuius *octo* sunt exempla, ea est, in qua orationis cursus in archa institutus abrumpitur. In ea ex parte satis asper et prae fractus est transitus ab archa ad omphalum. Poeta ipse se increpat, tanquam vehementiore instinctu impulsus egressionem intempestivam inceperit, a qua iamiam recedendum sit. *Nem. III, 26:* θυμέ, τίνα πρὸς ἄλλοδαπὰν ἄκραν ἐμὸν πλόον παραμείβεται; ἢ Αἰακῷ σε φαμί γένοι τε Μοῖσαν φέρειν. — Deinde post fabulas in archa, quibus heroum — ingratum dictu — facta nonnulla impia significantur, ipse sibi silentium imponit. *Nem. V, 16:* στάσομαι. οὐ τοι ἅπαντα κερδίων ἢ φαίνοισα πρόσωπον ἀλάθει' ἀτρεκές. ἢ καὶ τὸ σιγᾶν πολλάκις ἐστὶ σοφώτατον ἀνθρώπων νοῆσαι. — *Ol. IX, 35:* ἀπό μοι λόγον ἢ τοῦτον στόμα ῥίπον. ἢ ἐπεὶ τὸ γε λαιδορήσαι θεοὺς ἢ ἐχθρὰ σοφία καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν ἢ μανίαισιν ὑποκρέκει. — Interdum ne ex nimia laude invidia excitetur, tacendum censet. *Nem. VIII, 19:* ἴσταμαι δὴ ποσσὶ κούφοις, ἀμπνέων τε πρὶν τι φάμεν. — *Pyth. VIII, 29:* εἰμὶ δ' ἄσυχλος ἀναθέμεν ἢ πᾶσαν μακραγορίαν. . . . μὴ κόρος ἐλθῶν κνίσῃ. τὸ δ' ἐν ποσσὶ μοι τράχον ἢ ἴτω τεδὸν χρέος, ὦ παῖ. — *Nem. X, 20:* βραχύ μοι στόμα πάντ' ἀναγῆσασθ', ὅσων Ἀργεῖον ἔχει τέμενος ἢ μοῖραν ἐσλῶν. ἐστὶ δὲ καὶ κόρος ἀνθρώπων βαρὺς ἀντιάσαι. — Post innumerabiles Xenophontis Corinthii victorias, quas in archa carminis *Ol. XIII* cecinit, v. 46: οὐκ ἂν εἰδείην λέγειν ποντιᾶν ψάφων ἀριθμόν, ita modestiae memor pergit, *Ol. XIII, 47:* ἔπεται δ' ἐν ἐκάστω ἢ μέτρον. νοῆσαι δὲ καιρὸς ἀριστος. — Eodem pertinet locus, quo dicit, se quominus pergat, artis lege et temporis angustiiis prohiberi, *Nem. IV, 33:* τὰ μακρὰ δ' ἐξενέπειν ἐρύκει με τεθμός ἢ ὦραί τ' ἐπειγόμεναι. — Has catatropas, quas „abruptentes“ haud inepte dixeris, maxime ex more veteris epiniciorum poesis fuisse credibile est. Ea enim hoc potissimum secuta videtur, ut in carminibus ad nomi Terpanidrici normam factis partes finitimae clare inter se distinerentur.

12. *Secunda* classis, ex parte vinciens archam et omphalum, ex parte segregans, quattuor habet exempla: *Nem. I, Nem. VI, Isth. III, Isth. IV.*

Secundae classi, quae quattuor exempla subministrat, hoc proprium est, ut post archam, quae praeludia iam laudum victoris vel patriae eius induxerat, poeta nunc altius sibi insurgendum esse dicat; magnam rerum pulcherrimarum copiam sibi in promptu esse, quae debita carminum praemia et mercedem sibi poscant. In huius generis exemplis plerisque omphali, qui catatropam sequitur, ea ratio est, ut non ad res mythicas egrediatur, sed ipsius victoris merita et res gestas praedicet. In uno solo carmine, *Isth. IV.*, omphalus totus in fabulis versatur. Exempla haec sunt. *Nem. I, 18:* πολλῶν ἐπέβαν καὶ ρὸν οὐ ψεύδει βαλὼν. Quae sequuntur in omphalo eximium exquisitissimumque Chromii elogium exhibent. — *Nem. VI, 29:* ἔπομαι || μέγα εἰπὼν σκοποῦ ἄντα τυχεῖν || ὦτ' ἀπὸ τόξου ἰεῖς· εὐθὺν' ἐπὶ τοῦτον ἐπέων, ὦ Μοῖσ', ἅγ' οὐρον || εὐκλεία. Sequitur in omphalo a versu 36 Bassidarum praeconium. — *Isth. III, 19:* ἔστι μοι θεῶν ἑκατὶ μυρία παντὶ κέλευθος, || ὦ Μέλισσ', εὐμαχανίαν γὰρ ἔφανας Ἰσθμίοις || ὑμετέρας ἀρετὰς ὕμνῳ διώκειν. — In postremo exemplo *Isth. IV, 26* omphalus mythicus est. In archa poeta hoc dixerat, virorum strenuorum laudibus invidendum non esse; sequitur catatropa: nam heroum quoque egregii bellatores summae semper vatibus et sapientissimo cuique curae fuerunt: *Isth. IV, 26:* καὶ γὰρ ἡρώων ἀγαθοὶ πολεμισταὶ || λόγον ἐκέρδαναν, κλέονται δ' . . . μυρίον χρόνον· μελέταν δὲ σοφισταῖς || πρόσβαλον σεβιζόμενοι. Omphalus Aeacidarum gloriam persequitur. — In hac igitur classi tantum abest, ut saltu aliquo archa ab omphalo dirempta sit, ut catatropa vinculum potius inter ambos constituat. In prima classi asperius membra vicina divisa vidimus. *Secunda* classis eam diiunctionem egregie mitigat; sed nihilo minus in hac quoque classi catatropa distinendis finitimis partibus ex parte quadam ea re prospicit, quod suam in ea personam poeta rerum varietati immiscet. Hoc ipso artificio iam series et continuatio membrorum sese excipientium interrumpitur. Adparebit autem in sequentibus, interdum, cum res ita ferre videretur, multo etiam arctius archam cum omphalo Pindarum copulasse.

13. *Tertia* classis, deorum comprecationes continens, cum tribus exemplis: *Ol. II, Ol. VIII, Pyth. I.* — *Quarta* classis, omphalo praeludens, cum sex exemplis: *Pyth. IV, Ol. VII, Nem. IX, Isth. V, Isth. I, Ol. VI.*

Tertia classis cum tribus exemplis ea est, in qua catatropa deorum immortalium comprecationes continet, quod fit in carminibus, quibus intimum animi sensum poeta eloquitur. *Ol. II, 13:* ἀλλ' ὦ Κρόνιε παῖ Ῥέας . . . || ἱανθεὶς αἰοδαῖς || εὐφρων ἄρουραν ἔτι πα-

τρίαν σφίσιν κόμισον || λοιπὸν γένει. — *Ol. VIII, 28*: ὁ δ' ἐπαντέλλων χρόνος || τοῦτο πράσσω
 μή κάμοι' || Δωριεὶ λαῷ ταμειουμέναν ἐξ Αἰακοῦ. Versus postremus appositionem continet
 ad v. 27 κίονα δαιμονίαν. Hac appositione transitus ad omphalum paratur, qui, quod sae-
 pissimum factum videmus, a pronomine relativo incipit v. 31: τὸν (i. e. Αἰακόν) παῖς ὁ Λατοῦς
 εὐρυμέδων τε Ποσειδᾶν || . . . καλέσαντο. — *Pyth. I, 39* Λύκιε καὶ Δάλοι' ἀνάσσω Φοῖβε, Παρ-
 νασοῦ τε κρᾶναν Κασταλίαν φιλέων, || ἐθελήσας ταῦτα νόψ τιθέμεν εὐανδρόν τε χώραν. Sequi-
 tur omphalus bipartitus, quo ostenditur, deorum tutelae et prospicientiae omnia deberi,
 tam virtutum in humano pectore constantiam v. 41—66, quam bonum in rebus gerendis
 eventum v. 67—80. — In quarta deinde classe, quae sex exempla praebebat, catatropae
 ea est vis, ut quasi praenuntia sit omphali sequentis, argumentum eius paucis verbis
 adumbrans. Nutu igitur iam indicat poeta, quid in omphalo enarraturus sit. Qua in re
 plerumque verbum illud, quo suum negotium poeta significat, in tempore futuro positum
 videmus: ἐθελήσω, δώσω, ἐπασκήσω. *Pyth. IV, 67*: ἀπὸ δ' αὐτὸν Μοῖσαισι δώσω || καὶ τὸ
 πάγχρυσον νάκος κριοῦ. — *Ol. VII, 20*: ἐθελήσω τοῖσιν ἐξ ἀρχᾶς ἀπὸ Τλαπτολέμου || εὐνὸν
 ἀγγέλλων διορθῶσαι λόγον, || Ἡρακλῆος || εὐρυσθενεὶ γέννα. — *Nem. IX, 9*: ὦν ἐγὼ || μνασθεῖς
 ἐπασκήσω κλυταῖς ἥρωα τιμαῖς. Sequitur in omphalo narratio de Adrasti adversus Thebas
 expeditione. — Similis ratio est loco *Isth. V, 19*: ὕμνε τ', ὦ χρυσάρματοι Αἰακίδαι, τέθμιόν
 μοι φαμί σαφέστατον ἔμμεν || τάνδ' ἐπιστείχοντα νᾶσον ραινέμεν εὐλογία. —

In carmine *Isth. I* in catatropa omphalus promittitur, qui coniunctas Castorum cum
 Herodoti Thebani, curru victoris, laudes celebraturus sit, *Isth. I, 14*: ἀλλ' ἐγὼ Ἡροδότῃ
 τεύχων (hanc codicum et scholiastae lectionem coniecturis eruditorum praetulerim) τὸ μὲν
 ἄρματι τεθρίπῃ γέρας, || ἀνία τ' ἄλλοτρίαις οὐ χερσὶ νωμάσαντ' ἐθέλω || ἢ Καστορεῖῃ ἢ Ἰολαοῖ
 ἐναρμόζειν νιν ὕμνῳ. — Ad eandem classem haud dubie revocandum est, cum poeta non
 aliquo narrandi vel promittendi vocabulo posito ea praenuntiat, quae in omphalo perse-
 cuturus sit, sed quom incantatione quadam poetica usus se ipsum et auditores in ea loca
 perfert, quae illius in omphalo fabulae quasi theatrum sunt. Hoc artificio utitur *Ol. VI, 22*:
 ὦ Φίντις, ἀλλὰ ζεῦξον ἥδη μοι σθένος ἡμιόνων || ἧ τάχος, ὅφρα κελεύθῃ τ' ἐν καθαρά || βάσομεν
 ὄκχον, ἴκωμαι τε πρὸς ἀνδρῶν || καὶ γένος . . . πρὸς Πιτάναν . . . παρ' Εὐρώτα πόρον. — Eadem
 ratione catatropa in medias res, in quibus versatur omphalus, nos perducit in carmine
Pyth. II, 21, quo loco Ixion, cuius crimen et supplicium copiosius in omphalo demum
 narrantur, iam in catatropa pingitur ad rotam alligatus et alta voce praeceptum illud
 omnibus inculcans de grati animi officio nullo tempore neglegendo. Tamen hoc exemplum
 classi sequenti adscribendum videtur. Nam quartae quidem, in qua nunc versamur,
 classi hoc proprium est, ut ipse poeta in catatropae formula prodeat suamque personam
 interponat. Etenim haud dubie interest aliquid inter eas catatropas, in quibus ipse de
 se suoque negotio loquitur poeta, easque rursus, in quibus nulla est ipsius poetae mentio.
 In illis apertissimum est continuitatem membrorum gravius interrumpi, quam in altero
 genere.

14. *Quinta* classis, archam et omphalum arctius pressiusque vinciens herois vel rei nomen ab archa exceptum omphalo praefigit. *Sex* habet exempla:

Pyth. VI, Pyth. II, Ol. III, Pyth. XII, Pyth. XI, Isth. VII.

Accedimus nunc ad classem *quintam*, cuius *sex* exempla apud Pindarum inveniuntur. Eius classis definitio haec est, ut catatropa vel herois alicuius nomen, vel rei cuiusdam memoriam ab archa excipiat et exceptam omphalo quasi praefigat. In omphalo deinde copiosius de re hunc in modum proposita disseritur. Velut *Pyth. VI* in archa pietas erga parentes debitis laudibus effertur; pergit in catatropa Pindarus *Pyth. VI, 28*: ἐγέντο καὶ πρότερον Ἀντίλοχος βιατὰς || νόημα τοῦτο φέρων. Sequitur omphalus pronomine relativo, uti assolet, adnexus v. 30: δὲς ὑπερέφθιτο πατρός . . . — Ad hoc genus apertissime pertinet *Pyth. II*, ubi, cum in archa de animo gratissimo virginum Locrensiu poeta dixisset, in catatropa Ixionis propter neglectum gratiae persolvendae officium supplicium et verba terrorem incutientia enarrat. *Pyth. II, 21*: Ἰείονα φαντὶ ταῦτα βροτοῖς || λέγειν ἐν περὶόντι τροχῷ || παντὰ κυλινδόμενον· || τὸν εὐεργέταν ἀγαναῖς ἀμοιβαῖς ἐποιομένους τίνεσθαι. — *Ol. III, 11*: ψ̄ τινι, κραίνων ἐφετμὰς Ἡρακλέος προτέρας, || ἀτρεκῆς Ἑλλανοδίκας . . . || ἀμφὶ κόμαισι βάλλῃ . . . κόσμον ἐλαίας· sequitur omphalus more solito adiunctus: τὰν ποτε . . . ἐνεικεν. — In carmine *Pythio XII* nomi musici polycephali, in cuius certamine Midas Arigentinus vicerat, inventio narratur. Itaque iam ex archa rei potissimae mentionem excipit catatropa exceptamque omphalo porrigit, *Pyth. XII, 6*: Ἑλλάδα νικάσαντα τέχνη, τὰν ποτε || Παλλὰς ἐφεῦρε θρασειᾶν Γοργόνων || οὐλίον θρήνον διαπλέξαις Ἀθάνα· omphalus rem uberius persequitur v. 9: τὸν . . . || αἶε λειβόμενον. — In carmine *Pyth. XI* victoria *Pythia* memoriam *Pyladis* excitat; *Pyladis* nomen ab *Oresta* inseparabile; *Pyth. XI, 15*: (Θρασυδαῖος) ἐν ἀφνεαῖς ἀρούραισι || νικῶν Ξένου Λάκωνος Ὀρέστα. Omphalus: v. 17 τὸν δὴ φονευομένου πατρός . . . — *Isth. VII, 26*: postquam de *Leacidarum* virtute et sapientia dictum fuerat, ita pergitur: ταῦτα καὶ μακάρων ἐμέμναντ' ἀγοραῖ, || Ζεὺς δ'τ' ἀμφὶ Θέτιος ἀγλαός τ' ἔρισαν Ποσειδᾶν γάμψ. Omphalo narratur, quodnam *Peleus* pro virtute praemium ceperit.

15. In *sexta* classi catatropa generali sententia efficitur, quae clausula est archae, exordium vero omphali. Haec coniunctio arctissima. Exempla *quattuor*:

Ol. X, Pyth. V, Pyth. III, Pyth. IX.

Sexta catatroparum classis ea exempla comprehendit, — sunt autem omnino *quattuor* —, in quibus in catatropa *generalis sententia* ponitur, quae et archae convenit et omphalo. His catatropis lenissimus transitus efficitur. Cum in vetustiore compositionis genere membra vicina data opera inter se segregarentur et distinerentur, Pindarica ars

eo paullatim progressa est, ut, ubi rei et carminis consilio convenire videretur, archa et omphalus communi catatropae vinculo satis arcte coniungerentur. Generalis igitur illa in catatropa sententia archae quodammodo clausula est, omphali vero exordium. Velut in carmine Ol. X in archa dictum erat: non sine severa disciplina et summa in laboribus tolerandis patientia luctandi peritiam parari ac saepe victoriam secundo demum conatu facto obtingere. Sequitur in catatropa generalis sententia haec, Ol. X, 22: ἀπονον δ' ἔλαβον χάμα παῦροί τινες, || ἔργων πρὸ πάντων βίῳ τῳ φάος. Sequitur in omphalo Herculis adversus Actoridas bellum primum infelix, v. 32 ἐπερσαν αὐτῷ στρατὸν || μυχοῖς ἤμενοι Ἄλιδος || Μολιόνες ὑπερφίαλοι, postremo felicissimum, v. 35 Ἐπειὼν βασιλεὺς ὀπιθεν || οὐ πολλὸν ἴδε . . . || βαθὺν εἰς ὀχετὸν ἄτας || Ἰοῖσαν ἑὴν πόλιν. — Eadem plane ratio est loci Pyth. V, 54: πόνων δ' οὐ τις ἀπόκλάρος ἐστὶν οὐτ' ἔσεται. Haec sententia in omphalo minus aperte tractatur, nam omphalus in felicitate Batti et in Apollinis favore et gratia describendis versatur; sed tamen dictum illud per totam omphali narrationem quasi submissa voce ubique insusurratur; nam Battus post maximos demum labores felici eventu potitus est. — Pyth. III, 59: χρὴ τὰ ἐοικότα πᾶρ δαιμόνων μαστεύμεν θναταῖς φρασίν, || γνόντα τὸ πᾶρ ποδός, οἷας εἰμὲν αἰσας. In hoc exemplo omnia plana et clara sunt. — In carmine Pyth. IX hanc summam sententiam poeta persequitur: temporis opportuni summam in omnibus rebus vim esse. Hoc praeceptum iam in archa tectius illustratum erat. Finitur archa in laudibus Telesicratis victoris, quarum magna copia sit: v. 76: ἀρεταὶ δ' αἰεὶ μεγάλαι πολύμυθοι. Iam catatropa haec inseritur: Verum in laudibus quoque modus tenendus est; nam omnium quarumlibet rerum principatum summum tenet ὁ καιρός, opportunum tempus; Pyth. IX, 77: βαῖα δ' ἐν μακροῖσι ποικίλλειν || ἀκοὰ σοφοῖς· ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν. Iam sequitur in omphalo luculentum, quo praeceptum illud firmatur, documentum: fabula de Iolai senis cum Eurystheo pugna.

16. *Septima* classis, in qua eis, quae in archa dicta erant, contrarium quiddam opponitur. Ea *quinque* habet exempla, primum: Pyth. X, Isth. VI.

Sequitur *septima* catatroparum classis cum exemplis *quinque*, quorum ea est ratio, ut in catatropa et in omphalo subsequente ponatur aliquid, quod rebus in archa postrema expositis contrarium sit. Hoc genus longe differt ab illa catatroparum forma, in qua archa duriusculè abrumpitur, qualia in prima classe collegimus. Immo in ipsa oppositione vinculum inest, nam quae opposita sunt notissimum est invicem sese postulare. In hac igitur classe compositionis ars subtilior est: nam dirimuntur sane et separantur partes carminis finitimae, in ipsa tamen separatione coniunctio inest. Exempla rem claram perspicuamque facient. Luculentissimum huius classis specimen est Pindari carmen eorum, quae habemus, antiquissimum, Pythium X. Dixerat in archa: Phriciam et filium Hippocleam ad extremam humanae felicitatis metam pervenisse; v. 28: περαίνει πρὸς ἔσχατον || πλόον.

Iam in catatropa pergit: esse felicitatem quandam inconcussam, nunquam turbatam, in Hyperboreorum insulis, quo nemo unquam mortalium pervenerit, uno Perseo excepto, *Pyth. X, 29*: ναυσὶ δ' οὔτε πεζὸς ἰὼν ἂν εὖροις || ἐς Ὑπερβορέων ἀγῶνα θαυματὰν ὁδόν. Sequitur omphalus a pronomine relativo incipiens v. 32: παρ' οἷς ποτε Περσεὺς ἐδαίσατο . . . — In carminis *Isth. VI* archa poeta, leniter quidem tectaque, sed intelligentibus haud ambigue, Spartanorum animum ingratum tetigerat, qui pro beneficio olim a Thebanis accepto gratias in summo Thebarum discrimine persolvere omisissent. Mitigat reprehensionis acerbiter excusatione adiecta v. 17: ἀνάνηδες δὲ βροτοί, || ὅ τι μὴ σοφίας ἄωτον ἄκρον || κλυταῖς ἐπέων ῥοαῖσιν ἐξίκηται ζυγόν. Sed haec ipsa egregie factorum inevitabilis oblivio, quae, nisi carmina poetarum sint, immortalitati prospicientia, merita vel pulcherrima nocte invidiosa obruat, incitamentum egregium esse debet, ut nunc Strepsiadae Thebani meritis et victoriae omni diligentia a poeta carmine prospiciatur. Hoc sibi volt catatropa, *Isth. VI, 20*: κύμαζ' ἔπειτεν ἄδυμελὶ σὺν ὕμνῳ || καὶ Στρεψιάδᾳ φέρεϊ γὰρ Ἴσθμοὶ νίκαν παγκρατίου.

17. Classis *septimae tria* exempla postrema: *Ol. I, Nem. VII, Isth. II*. Gravisimae longe inter catatropam et archam dissensionis exemplum carmen est *Isth. II*.

Eodem pertinet carminis *Ol. I* catatropa. In archa memoraverat poeta famam volgarem atque haud satis dignam de Pelope a patre Tantalo in deorum immortalium epulis in frusta dissecto. Hanc fabulam vehementer improbandam censet. Iam in catatropa dicit: in locum fabulae indignae meliorem se nunc et magis decoram substitutum. *Ol. I, 31*: Χάρις . . . || ἐπιφέρεισα τιμὰν καὶ ἄπιστον ἐμήσατο πιστὸν || ἔμμεναι τὸ πολυλάκις || . . . ἔστι δ' ἀνδρὶ φάμεν εὐκὸς ἀμφὶ δαιμόνων καλὰ μείων γὰρ αἰτρία. — Simillima eius, quam modo tractavimus, catatropa est in carmine Nemeo VII. In extrema archa dictum erat: Homines vere sapientes, qualis sit Thearion, non falsam gloriam fucatumque nitorem expetere; eos semper communis hominum sortis memores esse, quae tam opulentissimos, quam egentes ad mortem rapiat; v. 19 ἀφνεὸς πενιχρὸς τε θανάτου πέρας || ἅμα νέονται. Iam sequitur catatropa: Verum dulci ore Homerus interdum in carminibus, gratis mendaciis plenissimis, falsa fucataque merita laudibus extulit, veram virtutem obscuravit; Ulixis haud dubie aerumnas laboresque vero augustiores maioresque finxit; *Nem. VII, 20*: ἐγὼ δὲ πλέον' ἔλπομαι || λόγον Ὀδυσσεὸς ἢ πάθεν διὰ τὸν ἄδυεπὴ γένεσθ' Ὀμηρον. In omphalo sequitur narratio de iniustissima Graecorum in armorum iudicio sententia. — Eadem est catatropae natura et ratio in carmine Isthmio II. In archa Pindarus saeculi mores incusat: omnia divitiis et opibus regi; ne Musam quidem, quae olim dilectis hominibus nulla argenti spe inservierit, nunc sine mercede dona sua porrigere. Nimis profecto nunc verum esse Aristodemi dictum: Χρήματα, χρήματ' ἀνὴρ. Sequitur catatropa: Verum, Thrasybule, tu, qua es prudentia, adprime gnarus es, me non esse in

poetarum emptorum conductorumve numero, qui cuilibet venales sint. Ego claram notamque per Graeciam victoriam cano, vestram illam, quam in Isthmo equis Xenocrates adeptus est, *Isth. II, 12*: ἐσσι γὰρ οὖν σοφός, οὐκ ἄγνῳτ' αἶδω || Ἰσθμίαν ἵπποισι νίκαν, || τὰν Ξενοκράτει Ποσειδάων ὀπάσας... Omphalus Xenocratis, Thrasybuli patris, victorias persequitur. Poeta igitur in catatropa longe se seorsum sentire ab eis, quae in archa rettulerit, profitetur eaque ipsa re transitum ad omphalum sibi firmat. His igitur, quas distinximus, septem classibus varietas omnis catatroparum in Pindari carminibus continetur. Atque unum satis clare ex hac sylloga elucet: catatropas vi et natura sua apud Pindarum maxime inter se diversas esse; eis enim interiectis archa modo ab omphalo prae fracte diiungitur, modo pressius arctiusque cum eo copulatur; sed inter haec duo contraria complures gradus constituti a poeta sunt, quibus genera mitiora, magis minusve vel in seiungendo vel in vinciendo efficacia, continentur. Nam non usquequaque extrema et vehementiora poetae placuerunt, sed interdum etiam aurea mediocritate delectatus est.

18. *Metacatatropas* apud Pindarum magis separandi quandam, quam vincendi vim et naturam habere. Id ipsum quibus indicibus constet.

Absolutis eis quae de Catatropae apud Pindarum usu dicenda erant, nunc alteram illam, qua omphalus terminatur, quasi metam consideremus: *Metacatatropam*, qua carminis cursus, mutato argumenti genere, ad sphragidem traducitur. In prisco epiniorum genere, ad Terpandri regulas temperato, ea haud dubie poetis singularis quaedam cura fuit, ut partes finitimae clare altera ab altera secernerentur. Hoc ipsum ut assequerentur, nihil quidquam efficacius excogitari potuit, quam hoc artificium, ut post rerum in omphalo narratarum copiam, antequam ad novum aliarum rerum ordinem transiretur, poeta suae vel personae vel amicitiae vel officii sui aliquam memoriam interponeret. Hac mentione inserta nemini, novum nunc exordium contexi, obscurum esse poterat. Iam si in universum de artis genere, qua Pindarus metacatatropam tractavit et excoluit, iudicium ferendum sit, ita dicendum erit: in metacatatropa eum magis, quam in catatropa veteri epiniorum normae adhaesisse; in permagna enim metacatatroparum parte hoc propositum sequitur, ut finitima carminis membra metacatatropis, tanquam gromaticorum in finium regundorum arte distinctis minimeque dubiis limitibus, distineantur. Ex triginta enim sex carminibus decem tantum sunt: *Ol. VII, 77*; *Ol. VIII, 54*; *Pyth. IV, 263*; *Pyth. V, 101*; *Pyth. XII, 22*; *Nem. III, 65*; *Nem. V, 40*; *Nem. X, 49*; *Isth. III, 55*; *Isth. VII, 59*, quorum metacatatropa nullam ipsius poetae mentionem habet. Verum quamvis confitendum sit, metacatatropas Pindaricas longe plurimas segregandi magis, quam vincendi et copulandi vim habere, tamen magna in eo ipso separandi studio est earum inter se diversitas. Nam quae in omphalo exposuerat poeta, aut prae fractius asperiusque aut lenius mitiusque abrumpi et in novum quasi alveum deduci poterant. Itaque in metacatatroparum quoque

arte aliquot classes distinguamus necesse est. His classibus, licet maxime inter se diversae sint, hoc unum tamen commune est, quod semper poeta pro carminis uniuscuiusque consilio, habitu, stilo in universum metacatatropam sive duriores sive leniores eligit.

19. *Prima* classis, metacatatropas „abruptentes“ continens, *novem* exempla praebet. Eorum quinque duriuscula sunt: *Pyth. X. Nem. IV, Pyth. XI, Isth. V, Ol. XIII.*

Iam secundum eorum nunc graduum ordinem metacatatroparum classes recensamus. *Primae* classis, quae *novem* exempla praebet, ea est natura, ut poeta omphali narrationem abruptendam sibi esse dicat aut eam ob causam, quod fabellis mythicis, a rebus victoris amici paullo remotioribus, finis tandem imponendus sit, aut quod laudis copia et ubertas, quae in omphalo cumulata sit in victorem eiusque patriam, licet per se ipsa iustissima sit, tamen invidiam livoremque parere possit. Egressioni mythicae frenos imponit poeta his locis. *Pyth. X* post narratam Persei fabulam, v. 51: κῶπαν σχάσον, ταχὺ δ' ἄγκυραν ἔρεισον χθονὶ || πρῶραθε, χοῖράδος ἄλκαρ πέτρας. — *Nem. IV* post fabulam de Pelei nuptiis eadem navigationis in extremam quandam oram orbis terrarum evagatae imago redit, *Nem. IV, 69*: Γαδείρων τὸ πρὸς Ζόφον οὐ περατόν. ἀπώτρεπε || αὐτὶς Εὐρώπην ποτὶ χέρσον ἔντ' αἰὶνός. — *Pyth. XI* post narrationem in omphalo de Clytaemnestrae scelere et supplicio de ea ab Oresta sumpto eum in modum pergit poeta, tanquam fabulam haud auspicato a se exorsam cito abruptere utique melius sit, *Pyth. XI, 38*: κατ' ἀμειψίσπορον τρίοδον ἐδινήθην || ὀρθὰν κέλευθον ἰὼν τὸ πρῖν· ἢ μὲ τις ἄνεμος ἔξω πλόου || ἔβαλεν, ὥς δ' ἄκατον εἰναλίαν. — In carmine *Isth. V* Herculis vaticinium apud Telamonem de Aiace filio, quem mox suscepturus sit Telamon, in omphalo narratur; vaticinio edito Hercules consedit, v. 55: ὥς ἄρα εἰπὼν αὐτίκα || ἔζετ'. Pergit in metacatatropa *Isth. V, 56*: ἐμοὶ δὲ μακρὸν πάσας ἀναγῆσαι ἄρετάς· || Φυλακίδα γὰρ ἦλθον, ὦ Μοῖσα, ταμίης. — *Ol. XIII* Bellerophonis res gestas in omphalo explicuerat Pindarus, exitum tristiores quoque herois nutu significans. Iam sequitur hoc, quod ipse poeta secum instituit, colloquium *Ol. XIII 93*: ἐμὲ δ' εὐθὺν ἀκόντων || ἰέντα βόμβον παρὰ σκοπὸν οὐ χρὴ || τὰ πολλὰ βέλεα κρατύνειν χερσίν.

20. Classis primae mitioris generis exempla quattuor: *Isth. I, Isth. IV, Pyth. I, Nem. VII.* Abruptentes metacatatropas crebriores esse in omphalis mythicis terminandis, quam in omphalis victoris personam spectantibus.

Postremo quattuor sunt in hac classe exempla, in quibus narrationi in omphalo finem iamiam imponendum poeta dicit, ne in invidiam hominum incurrat: saepe spretam gloriam omni laude palam enuntiata pulchriorem esse. *Isth. I* omphalus non in fabulis mythicis, sed in victoriis Herodoti Thebani celebrandis altius paululum, quam rebus hu-

manis tutum videri posset, insurrexerat. Pindarus modestiae memor pergit *Isth. I, 60*: πάντα δ' ἐξεῖπεν, ὅς' ἀγώνιος Ἑρμῆς || Ἡρόδοτῳ ἔπορεν || ἵπποις, ἀφαρῆται βραχὺ μέτρον ἔχων || ὕμνος, ἢ μὲν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπαμένον εὐθυμίαν μείζω φέρει. — Post eximias Aeacidarum et Aeginetarum laudes in omphalo expositas hunc in modum pergit *Isth. IV, 46*: πολλὰ μὲν ἀρτιεπὴς || γλώσσά μοι τοξεύματ' ἔχει περὶ κείνων || κελαρύσαι . . . || v. 51 ἀλλ' ὁμῶς καύχημα κατάβρεχε σιγῇ. — Simili modo expositis in omphalo Hieronis eximiis meritis in metacatatropa rursus ab omnibus rebus nimis abstinendum esse, in tempore monet *Pyth. I, 81*: καὶρὸν εἰ φθέγγαιο, πολλῶν πείρατα συντανύσαις || ἐν βραχεὶ, μείων ἔπεται μῶμος ἀνθρώπων. ἀπὸ γὰρ κόρος ἀμβλύνει || . . . ταχείας ἐλπίδας. — Deinde post duas in omphalo de clarissimis Aeacidis, Aiace et Neoptolemo, fabulas, laudata eximie eorum patria Aegina, fastidium et satietatem vel in praeclarissimis rebus vitanda Pindarus censet *Nem. VII 52*: ἀλλὰ γὰρ ἀνάπαυσις ἐν παντὶ γλυκεία ἔρτη || κόρον δ' ἔχει || καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' Ἀφροδίσια.

Tota igitur haec classis metacatatropas, quas *abrumptentes* vocare possumus, comprehendit; omphalus modo durius, modo lenius abrumptitur. Illud quoque quaesitu dignum videri possit, cui potissimum argumentorum in omphalo generi haec metacatatroparum forma propria sit. Etenim duo sunt omphalorum omnino genera: alterum, quod in fabulis mythicis enarrandis versatur, alterum, quod rebus et meritis victorum exornandis destinatum est. Iam si quaeramus, abrumptentes metaphorae, utri magis convenient, prius illud genus, mythicum, violentiores has transeundi ad sphragidem formulas magis adimare, exempla ipsa inspecta clare nos edocent. Septem enim carminibus hoc commune est, quod omphalum mythicum habent: *Pyth. X, Nem. IV, Pyth. XI, Isth. V, Ol. XIII, Isth. IV, Nem. VII*. Duo tantum sunt, quorum omphali in rebus victorum ornandis integri absumuntur: *Isth. I et Pyth. I*. Hanc rem si recte reputemus, facile in eam opinionem adducamur, prisco potissimum illi epiniciorum generi metacatatropas illas abrumptentes consuetas fuisse. In eis enim ei, opinor, omphali, quorum argumentum mythicum esset, principatum tenuerunt.

Accedit quod, si metacatatroparum abrumptentium illud artificium per se ipsum spectes, longe magis omphalis eis, qui a laude victoris argumentum sibi petunt, convenit, quam mythicis; nam in humana fortuna celebranda talis ad cursum inhibendum et refrenandum exhortatio aptissima videri debet. In narrationibus mythicis idem illud artificium rudiorem profecto quendam artis etiamtunc usum significat. Quamobrem verisimillimum est, Pindarum, qua fuit rerum antiquitate sacratarum veneratione, tales formulas a priscis in poesi magistris accepisse eisque carminibus quibus antiquitatis saporem admixtum vellet, inseruisse.

21. *Secunda* classis, in qua a priscis et mythicis rebus ad praesentia se vocat poeta, *tria* exempla habet: *Pyth. VI, Ol. I, Nem. VI.*

Accedimus nunc ad *secundum* classem, cui *tria* exempla adscribenda sunt. In ea Pindarus ab omphalo ita discedit, non ut ipse sese increpet, tanquam nimium iam diu in materia a re proposita aliena commoratus sit, sed ut iamiam a rebus priscis et propter aetatem venerandis ad haec praesentia, quae dulcissimi debiti instar sese urgeant, transeundum esse dicat. *Pyth. VI, 43* post fabulam de Antilocho: τὰ μὲν παρίκει' || τῶν νῦν δὲ καὶ Θρασύβουλος || πατρίσαν μάλιστα πρὸς στάθμαν ἔβα. — *Ol. I, 96* post narrata in omphalo Pelopis fata: τὸ δὲ κλέος || τηλόθεν δέδορκε . . . || Πέλοπος, . . . || v. 102 . . . τὸ δ' αἰεὶ παράμερον ἔσλόν || ὕπατον ἔρχεται παντὶ βροτῷ. — *Nem. VI, 61* poeta imagine utitur vere Aeginetica, a re maritima sumpta: quemadmodum illa unda, quae proxima est carinae navis, maxime semper sollicitum reddit nautarum animum, ita cura praesens mihi proxima esse debet; *Nem. VI, 61*: καὶ ταύταν μὲν παλαιότεροι || ὀδὸν ἀμαξίτων εὖρον· ἐπομαι δὲ καὶ αὐτὸς ἔχων μελέταν· || τὸ δὲ πὰρ ποδὶ ναὸς ἐλισσόμενον αἰεὶ κυμάτων || λέγεται παντὶ μάλιστα δονεῖν || θυμόν.

22. In *tertia* classe, quae *quinque* exempla habet, species quaedam est vehementioris diremptionis, re vera cogitatorum subtilis coniunctio. Eius exempla sunt: *Ol. IX, Ol. III, Pyth. IX, Isth. II, Ol. II.*

Sequitur *tertia* classis cum *quinque* exemplis, in qua terminato omphalo poeta ad novom canendi impetum insurgit, ut debita laude victorem cumulet. Sententia igitur haec plerumque est: insignem laudis et meritorum copiam paratam esse in victore, quae poetam alliciat. In hac classe notabile est, omphalum satis abrupte finiri, nullo tamen verbo, cur id ita faciat poeta, addito. Attamen plerumque ipsorum cogitatorum nexus tam perspicuus est, ut verbis eum indicantibus supersederi possit. Magna profecto in his metacatatropis ars inest. Luculentum tectioris eiusmodi transitus exemplum est carmen *Ol. IX*. In postremo omphalo de Achillis et Patrocli amicitia inseparabili dictum erat. In metacatatropa poeta vim sibi ad canendum exoptat, primo hercle adspectu prae fracto transitu nullaue omphali ratione habita, *Ol. IX, 80*: εἴην εὐρησιεπὴς ἀναγεῖσθαι || πρόσφορος ἐν Μοισᾶν δίφρῳ· || τόλμα δὲ καὶ ἀμφιλαφὴς δύναμις || ἔσποιτο. Sed paucissimis verbis interiectis in sphragide non Epharmostum solum victorem canit, sed una cum Epharmosto familiarissimum eius, immo eius quasi Patroclum, Lampromachum, v. 83: ἦλθον || τιμάορος . . . Λαμπρομάχου || μίτραις. Scholiasta ad *Ol. IX, 125*, p. 225 Boeckh. ἐπειδὴ Ἐφάρμοστος καὶ Λαμπρόμαχος Ὀπούντιοι ὄντες φίλοι τε ἦσαν καὶ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἅμα ἐνίκησαν, . . . καὶ τούτου μέμνηται. — Similis est ratio in carmine *Ol. III*, ubi in omphali fine narratum erat, Her-

culem cum in caelum adscensusus esset, Olympicorum certaminum curam et custodiam Dioscuris mandasse. Iam in metacatatropa ad rem praesentem, ad Theronis victoriam, ita transit poeta, *Ol. III, 38*: ἐμὲ δ' ὦν πᾶρ θυμὸς ὀτρύνει φάμεν Ἑμμενίδαις || Θήρωνι τ' ἐλθεῖν κῦδος, εὐίππων διδόντων Τυνδαριδᾶν. — In carmine Pyth. IX post omphalum, quo copiose iam ipsius victoris Telesicratis laudes poeta prosecutus erat, maiorum quoque nunc memoriam se praedicare velle Pindarus dicit, *Pyth. IX, 103*: ἐμὲ δ' ὦν τις αἰοῖδ' || δίψαν ἀκείονον πρᾶσσει χρέος αὐτὶς ἐγείρει || καὶ τεῶν δόξαν παλαιῶν προγόνων, nam ita hunc locum recte e codicum scriptura vitiosa: καὶ παλαιῶν δόξαν τεῶν προγόνων Bergkii restituit. Notanda est formula: ἐμὲ δ' ὦν, qua metacatatropa quoque carminis *Ol. III, 38* introducitur.

Huic classi duo quoque carmina adscribenda videntur, in quibus metacatatropa non abruptim omphali cursum, sed novom potius in eodem cursu impetum significat. In ambobus hisce carminibus omphalus argumentum sibi petit ex ipsius victoris praestantia. *Isth. II, 35* de Xenocratis virtute: μακρὰ δισκῆσαις ἀκοντίσσαιμι τοσοῦθ', ὅσον ὄργαν || Ξεινοκράτης ὑπὲρ ἀνθρώπων γλυκεῖαν || ἔσχευ. — *Ol. II, 91* prior metacatatropae pars ad omphalum respicit; posterior sine transitu novom illum canendi impetum, quem poeta meditetur, describit: πολλὰ μοι ὑπ' ἀγκῶνος ἠκέα βέλη || ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας . . . || v. 98: ἔπεχε νῦν σκοπῷ τόξον, ἄγε θυμέ, τίνα βάλλομεν || ἐκ μαλθακᾶς . . . φρενὸς . . . διστοῦς ἰέντες; Hoc exemplum eorum omnium, quae in tertia classe collocavimus, lenissimum est; apparet in eo luculenter eximia Pindari in metacatatropis componendis ars. Nam cogitata et verba eum in modum elegit et ordinavit, ut membra vicina, omphalum et sphragidem, et segregaret eadem opera et vinciret.

23. *Quarta* classis, in qua omphali clausulam excipit metacatatropa, exceptam ad sphragidem transmittit, cum *quinque* exemplis: *Isth. VII, Ol. X, Isth. III, Nem. VIII, Pyth. IV.*

Quarta, quae iam sequitur, classis cum *quinque* exemplis ea ratio est, ut in omphalo postremo aliqua rerum conditio fingatur, quae excepta in metacatatropa fundamentum contineat sphragidis. In hac igitur classe vinculo quodam naturali et simplici omphalus cum sphragide conectitur. Res qualis sit, ipse Pindarus in clarissimo huius generis exemplo eleganter illustrat. In carmine *Isth. VII* in extremo omphalo Achillem mortuum ipsae Musae deflevisse dicuntur. Pergit poeta in metacatatropa hunc in modum, ex divino Musarum exemplo generalius quiddam colligens *Isth. VII, 59*: ἔδοξ' ἄρα καὶ ἀθανάτοις, || ἑσλόν γε φῶτα καὶ φθίμενον ὕμνοις θεῶν διδόμεν. Hoc ipso praecepto utitur in sphragide Pindarus ad Nicoclem, victoris Cleandri fratrem patruelem, defunctum, laudandum; ita enim huius laudis rationem quasi reddit v. 61: τὸ καὶ νῦν φέρει λόγον, ἔσσεται τε || Μοισαῖον ἄρμα Νικοκλέος || μνάμα πνυμάχου κελαδῆσαι. — Similis locus *Ol. X, 78*: ἀρχαῖς δὲ

προτέραις ἐπόμενοι καὶ νυν ἐπωνυμίαν χάριν || νίκας ἀγερῶχου || κελαησόμεθα βροντῶν || . . . Διός . . . — In carmine Isth. III omphali argumentum est Aiacis ad Troiam iniquo Graecorum iudicio in furorem adacti mors voluntaria. Iam metacatatropae haec sententia est: Sed Homerus gloriae eius praeco fuit, quemadmodum omnino quae poetarum ore celebrantur, immortalitatem nanciscuntur, *Isth.* III, 55: ἀλλ' Ὅμηρός τοι τετίμακεν δι' ἀνθρώπων . . . || . . . τοῦτο γὰρ ἀθάνατον φωνᾶν ἔρπει, || εἴ τις εὖ εἶπη τι, καὶ . . . ἐπὶ χθόνα καὶ διὰ πόντον βέβακεν. — Iam operae pretium est cognoscere, quemadmodum in alio carmine, *Nem.* VIII, ab eodem in omphalo argumento, ab armorum ad Troiam iudicio, Pindarus per metacatatropam ad sphragidis propositum longe ab illo diversum transierit. Ait enim *Nem.* VIII, 35: εἴη μὴ ποτέ μοι τοιοῦτον ἦθος, Ζεῦ πάτερ. In sphragide deinde morum candor et innocentia laudantur. — In carmine Pyth. IV in omphali clausula hoc dixerat poeta: Reges Cyrenenses, Arcesilai maiores, singulari prudentia, ab Apolline eis donata, regnum inconcussum servasse. In metacatatropa eandem in Arcesilao prudentiam requirit, *Pyth.* IV, 263: γνῶθι νῦν τὰν Οἰδιπόδα σοφίαν.

Sed in his nunc subsistendum.

SCHOLAE

SECUNDVM ORDINES DISCRIPTAE

I. ORDINIS THEOLOGORVM EVANGELICORVM

1. Professores ordinarii

- GVILELMVS LVDOVICVS KRAFFT Dr. *Publice* I. Historiam ecclesiae aevi recentissimi ab anno huius saeculi XIV usque ad nostra tempora enarrabit bis p. h. d. Sat. h. IX et X *Privatim* II. Historiae ecclesiasticae partem primam tradet usque ad Caroli m. tempora quinquies p. h. h. X.
- GVILELMVS IVLIVS MANGOLD Dr. *Publice* I. Historiam Canonis Novi Testamenti die Sat. h. XI. XII tradet. *Privatim* II. Epistolam ad Hebraeos datam quinquies p. h. h. XI explicabit. III. Introductionem in Novum Testamentum quinquies p. h. h. XII docebit.
- ADOLPHVS HERM. HENR. KAMPHAVSEN Dr. *Publice* I. Seminarii exercitationes ad Vet. Test. spectantes moderabitur. *Privatim* II. Librum Geneseos explicabit quater p. h. dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VIII. III. Theologiam Veteris Testamenti docebit quinquies h. IX.
- THEODORVS CHRISTLIEB theol. et phil. Dr. *Publice* I. Recentiorum philosophorum de religione et deo notiones exponet bis dieb. Lun. et Iov. h. IV. II. Exercitationes seminarii regii tam homileticas quam catecheticas moderari perget. *Privatim* III. Artem catecheticae docebit ter dieb. Lun. Merc. Ven. h. IX. IV. De constitutione ecclesiae evangelicae disseret bis dieb. Mart. et Iov. h. IX.
- GVILELMVS FRIDERICVS BENDER Dr. *Publice* I. Seminarii theologiei exercitationes dogmatico-historicas moderari perget. *Privatim* II. Encyclopaediam atque historiam theologiae evangelicae tradet ter dieb. Mart. Merc. Iov. h. X. III. Philosophiam religionis docebit ter dieb. Mart. Merc. Iov. h. XII.
- LVDOVICVS LEMME Dr. *Publice* I. De ecclesia et symbolo disseret die Merc. h. IV. *Privatim* II. Theologiam dogmaticam docebit quinquies p. hebd. h. X. III. Theologiam symbolicam docebit quinquies p. hebd. h. XI.

2. *Professores extraordinarii*

CAROLVS BENRATH Dr. *Privatissime et gratis* I. Librum Anselmi Cantuariensis 'Cur Deus homo' interpretabitur semel bisve p. h. h. v die Lun. *Privatim* II. Historiae ecclesiasticae partem tertiam (1517--1800) exponet quinquies p. h. h. XI.

CAROLVS BVDDE Dr. *Privatissime et gratis* I. Exercitationes hebraicas instituet bis terve p. h. h. VIII dieb. Merc. et Sat. *Privatim* II. Librum Iobi interpretabitur quater p. h. h. VIII.

3. *Privatim docens*

FRIDERICVS SPITTA theol. Lic. *Gratis* I. Epistulas Pauli ad Thessalonicenses scriptas interpretabitur bis d. Merc. h. XI. XII. *Privatim* II. Historiam saeculi apostolici enarrabit quater d. Merc. VII. VIII; d. Sat. VII. VIII.

II. ORDINIS THEOLOGORVM CATHOLICORVM

Professores ordinarii

ANDREAS MENZEL Dr. *Publice* I. Encyclopaediam theologicam tradet bis p. h. h. IX. *Privatim* II. Theologiae dogmaticae partem II tractabit quater p. h. h. IX.

FRANCISCVS HENRICVS REVSCH Dr. *Publice* I. Hermeneuticam biblicam docebit bis p. h. h. X. *Privatim* II. Psalmos enarrabit quater p. h. h. X.

IOSEPHVS LANGEN Dr. *Publice* I. Epistolas catholicas interpretabitur semel p. h. h. XI. *Privatim* II. Introductionem in libros Novi Testamenti tradet ter p. h. h. XI. III. Historiae ecclesiasticae partem II enarrabit quinquies p. h. h. XII.

HVBERTVS THEOPHILVS SIMAR Dr. *Privatim* I. Theologiae dogmaticae p. I docebit sexies p. h. h. VIII. *Privatim* II. Theologiae moralis p. II tractabit quinquies p. h. h. X. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes catecheticas moderabitur semel p. h. h. V.

CAROLVS HENRICVS KELLNER Dr. *Publice* I. Ecclesiae christianae apud Germanos primordia et incrementa dilucidabit bis p. h. h. III. *Privatim* II. Historiae ecclesiasticae partem primam enarrabit quinquies p. h. h. IX.

FRANCISCVS KAVLEN Dr. *Publice* I. Librum Danielis prophetae interpretabitur dieb. Lun. Mart. h. XII. *Privatim* II. Introductionis in Libros sacrae scripturae partem generalem tradet dieb. Mart. Iov. Ven. h. IV. III. Theologiae pastoralis partem priorem docebit dieb. Mart. Iov. Ven. h. XII. *Privatissime et gratis* IV. Exercitationes homileticas moderari perget d. Sat. h. XII.

III. ORDINIS IVRECONSVLTORVM

1. *Professores ordinarii*

HVGO HAELSCHNER Dr. *Privatissime et gratis* I. In Seminario regio exercitationes iuris criminalis moderabitur d. Lun. h. V et VI. *Privatim* II. Doctrinam processus criminalis

tradet quater p. h. h. VIII. III. Ius naturae sive philosophiam iuris docebit quinques p. h. h. IX.

IOANNES FRIDERICVS DE SCHVLTE Dr. *Publice* I. Ius cambiale semel die Iov. h. IV et V. *Privatim* II. Ius privatum germanicum diebus Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX. Ius mercatorium et maritimum diebus Lun. Mart. Iov. Ven. h. X. IV. Ius ecclesiasticum catholicorum atque evangelicorum docebit dieb. Merc. et Sat. h. VIII et IX.

GVILELMVS ENDEMANN Dr. *Publice* I. De ordine iudiciorum imperii Germ. semel die Merc. h. XII. *Privatim* II. Processum civilem docebit, quinques h. XI. III. Processum concursus bis dieb. Lun. et Iov. h. XII.

AVGVSTVS BECHMANN Dr. *Privatissime et gratis* I. In seminario regio exercitationes iuris civilis moderabitur die Ven. h. V et VI. *Privatim* II. Institutiones iuris civilis docebit quinques h. X. III. Historiam iuris Romani enarrabit quinques h. XI.

HERMANNVS HVEFFER Dr. *Publice* I. Iura bonorum ecclesiasticorum tam ex iuris communis quam ex recentiorum legislationum imprimis Borussiae et Francogalliae praeceptis tradet dieb. Mart. et Iov. h. V. *Privatim* II. Ius publicum Germaniae et Borussiae quinques p. h. h. XII docebit. III. Ius gentium quater p. h. h. XI exponet.

CONRADVS HVBERTVS HVGO LOERSCH Dr. *Privatissime et gratis* I. Exercitationes iuris germanici privati historicas in seminario regio iuridico instituet die Merc. h. V et VI. *Privatim* II. Historiam iuris et imperii Germanici docebit quinques dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. IX.

ERNESTVS ZITELMANN Dr. *Privatissime et gratis* I. In seminario regio societati iuris Romani praeerit die Mart. h. VI et VII. *Privatim* II. Ex Pandectarum parte priore: partem generalem et partis de obligationibus capita generalia tradet die Mart. Iov. Ven. h. XI et XII. III. Ex Pandectarum parte posteriore ius hereditarium docebit die Mart. Iov. Ven. h. VIII. IV. Exercitationes exegeticas instituet die Merc. h. XI et XII.

2. Professores extraordinarii

ALFREDVS NICOLOVIVS Dr. scholas non habebit.

RVDOLFFVS KLOSTERMANN Dr. *Publice* I. Ius metallicum semel die Merc. h. XII. *Privatim* II. Ius administrationis quater dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. XII docebit.

3. Privatim docentes

PAVLVS IOERS Dr. *Privatissime et gratis* I. Gai librum IV commilitationibus interpretandum proponet die Merc. h. IV et V. *Privatim* II. Iuris Romani elementa historica docebit d. Mart. Merc. Iov. Ven. h. VIII. III. Ex Pandectarum parte priore ius rerum et iuris obligationum capita specialia tractabit d. Lun. et Merc. h. XI et XII.

ERNESTVS LANDSBERG Dr. *Gratis* I. In foro civili quomodo processerint Romani enarrabit die Mart. h. V et VI. *Privatim* II. Ex Pandectarum parte altera ius circa familiam exponet die Lun. et Merc. h. X.

IV. ORDINIS MEDICORVM

1. *Professores ordinarii*

- GVSTAVVS VEIT Dr. *Publice* I. Gynaecologiae partem tradet d. Merc. h. VII. *Privatim* II. Medicinam forensensem docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VII. III. Exercitationes practicas in clinico gynaecologico moderabitur quotidie h. XII.
- FRANCISCVS DE LEYDIG Dr. *Publice* I. Animalium vertebratorum historiam evolutionis tradet semel d. Ven. h. IV. *Privatim* II. Anatomiae comparatae partem primam docebit d. Lun. Merc. Iov. h. IV.
- EDVARDVS PFLVEGER Dr. *Publice* I. Seminarium physiologicum quotidie moderari perget. *Privatim* II. Physiologiam generalem specialisque partem primam i. e. animalem d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. IX docebit. III. Cursum physiologiae chemicae d. Mart. et Ven. h. II et III habebit.
- HVGO RVEHLE Dr. *Publice* I. De morbis ex infectione ortis d. Ven. h. XII. *Privatim* II. Clinicum et polyclinicum medicum moderabitur quotidie h. $X\frac{3}{4}$ —XII.
- CAROLVS KOESTER Dr. *Privatissime et gratis* I. Laboratorium pathologicum moderabitur quotidie. *Privatim* II. Pathologiam generalem quater h. VIII, semel h. v docebit. III. Cursum demonstrativum anatomiae pathologicae cum exercitationibus rite obducendi cadavera bis h. IV et v instituet. IV. Cursum microscopicum anatomiae pathologicae bis h. VII et VIII habebit.
- THEODORVS SAEMISCH Dr. *Publice* I. De oculi morbis interioribus disseret adiunctis demonstrationibus pathologicis anatomicis d. Iov. h. II. *Privatim* II. Clinicum ophthalmiatricum moderabitur dieb. Lun. Mart. Ven. h. VIII. III. Cursum ophthalmoscopicum instituet d. Merc. h. II et III. IV. Cursum functionum oculi perturbatarum diagnosticum habebit d. Iov. h. VIII.
- CAROLVS BINZ Dr. *Privatissime et gratis* I. Laboratorium pharmacologicum moderabitur quotidie. *Privatim* II. Pharmacologiae dimidiam partem una cum Formulari d. Lun. Mart. Iov. et Ven. h. III docebit.
- ADOLPHVS LIBER BARO DE LA VALETTE ST. GEORGE Dr. *Publice* I. Laboratorium anatomicum moderari perget una cum NVSSBAVM P. E. quotidie IX—IV. *Privatim* II. Anatomiam generalem tradet d. Lun. Merc. Ven. h. VII. III. Demonstrationes et exercitationes microscopicas una cum NVSSBAVM P. E. instituet de Mart. Iov. Sat. h. VII. IV. Cursum microscopicum d. Lun. et Ven. h. VIII habebit.
- FRIDERICVS TRENDELENBURG Dr. *Publice* I. Akiurgiae capita selecta tradet semel d. Ven. h. v. *Privatim* II. Clinicum et polyclinicum chirurgicum moderabitur quotidie h. IX— $X\frac{3}{4}$. III. Cursum operationum chirurgicarum instituet quotidie h. VI—VIII.

2. *Professor ordinarius honorarius*

- WERNERVS NASSE Dr. *Privatim* Clinicum psychiatricum moderabitur semel d. Merc. h. v et VI.

3. *Professores extraordinarii*

- HERMANNVS SCHAAFFHAVSEN Dr. *Publice* I. Generis humani historiam primitivam tractabit bis p. h. h. III. II. Encyclopaediam artis medicae tradet semel p. h. h. III. *Privatim* III. Demonstrationes et exercitationes microscopicas physiologiam generalem illustrantes bis p. h. h. III instituet.
- IOSEPHVS DOVTRELEPONT Dr. *Publice* I. De morbis syphiliticis aget d. Iov. h. IV. *Privatim* II. Clinicum morborum cutis et syphiliticum moderabitur d. Merc. et Sat. h. XII. III. Cursum operationum chirurgicarum una cum TRENDELENBURG P. O. instituet quotidie h. VI et VII.
- CAROLVS FINKELNBURG Dr. *Publice* I. Psychiatriam generalem tradet die Merc. h. v. *Privatim* II. Hygieinem tradet dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. v.
- CAROLVS DE MOSENGEL Dr. *Publice* I. De fracturis et luxationibus disseret die Mart. h. v. *Privatim* II. Cursum fascias applicandi instituet dieb. Mart. et Ven. h. II.
- MAVRICIUS NVSSBAVM Dr. *Publice* I. Laboratorium anatomicum moderari perget una cum DE LA VALETTE ST. GEORGE P. O. quotidie. II. Capita selecta anatomiae et embryologiae animalium d. Merc. h. x. *Privatim* III. Demonstrationes et exercitationes microscopicas una cum DE LA VALETTE ST. GEORGE P. O. d. Mart. Iov. Sat. h. VII. IV. Anatomiam organorum sentiendi d. Mart. Iov. h. VIII.
- DITTMARVS FINKLER Dr. *Publice* I. Studia in laboratorio clinico h. p. st. *Privatim* II. Propaedeuticam clinicam sexies quotidie h. IV.
- FRIDERICVS FVCHS Dr. *Publice* I. De principiis generalibus philosophiae naturalis disseret semel h. p. i. *Privatim* II. Iatrophysices capita selecta tradet bis h. p. i.
- HVGGO RIBBERT Dr. *Publice* I. De morbis infectiosis semel h. p. st. *Privatim* II. Cursum ad introductionem in histologiam pathologicam instituet bis d. Mart. h. III—v.
- HENRICVS WALB Dr. *Publice* I. De morbis narium et faucium disseret d. Mart. h. v. *Privatissime et gratis* II. Policlinicum otiatricum moderari perget dieb. Ven. et Sat. h. III. III. Studia in laboratorio clinico reget quoditie h. p. st.

4. *Privatim docentes*

- IOSEPHVS KOCKS Dr. *Gratis* Cursum operationum obstetriciarum bis instituet h. p. st.
- CAROLVS BURGER Dr. *Gratis* I. De morbis narium et laryngis capita selecta semel. *Privatim* II. Cursum laryngoscopiae et rhinoscopiae habebit bis. *Privatissime* III. Policlinicum morborum narium et laryngis moderabitur quotidie.
- SIGFRIDVS WOLFFBERG Dr. *Privatim* I. De variolis et vaccinatione adiungendis vaccinandi exercitationibus semel p. h. h. IV. *Privatissime et gratis* II. Colloquium et studia hygienica moderabitur semel p. h. h. p. st.
- GVILELMVS KOCHS Dr. *Gratis* I. De generatione semel d. Iov. h. XI. *Privatim* II. Repetitorium partium selectarum physiologiae bis h. p. st.
- THEODORVS RVMPF Dr. *Gratis* I. De morbis nervorum semel h. p. st. *Privatim* II. Exer-

citationes neurologicas policlinicas d. Lun. et Iov. h. III. *Privatissime et gratis* IV. Laboratorium neurologicum quotidie h. p. st.

OSCARVS WITZEL Dr. *Gratis* I. Chirurgiae specialis partem II docebit d. Mart. h. VII. *Privatim* II. De cognoscendis morbis chirurgicis aget bis d. Iov. et Ven. h. VII.

AEMILIUS VNGAR Dr. *Privatissime et gratis* I. Policlinicum infantum moderabitur bis d. Mart. et Ven. h. II. *Privatim* II. Medicinam forensem commilitonibus iuris studiosis explicabit bis h. p. st.

DITERICVS BARFVRTH Dr. *Gratis* I. De cerebro et medulla spinali aget die Merc. h. X. *Privatim* II. Osteologiam et syndesmologiam docebit d. Merc. et Sat. h. VIII.

GEORGIUS KRVKENBERG Dr. *Privatim* I. De cognoscendis morbis gynaeccologicis aget d. Iov. III—V. II. Cursum operationum obstetriciarum instituet d. Merc. et Sat. IV.

IOANNES PRIOR Dr. *Gratis* I. Balneotherapiam et Climatotherapiam semel docebit die Merc. h. V. *Privatim* II. Pulmonum morborum therapiam specialem pathologiamque bis tradet die Mart. h. V et Iov. h. IV. *Privatissime et gratis* III. Consultatorium policlinicum ad modos medicorum percipiendos, quatenus aegroti suppetant, moderabitur quotidie, seposita una ad colloquia habenda hora die Sat. h. V.

V. ORDINIS PHILOSOPHORVM

1. Professores ordinarii

IOANNES GILDEMEISTER Dr. *Publice* I. Linguae syriacae elemeta tradet usurus altera chrestomathiae Roedigerianae editione, die Lun. Iov. h. II. *Privatim et gratis* II. Scriptores Arabes tractabit eisdem diebus h. XI. *Privatissime et gratis* III. Haririum interpretandum proponet dieb. Mart. Ven. h. II.

PETRVS KNOODT Dr. *Publice* I. Principia ethices exponet d. Mart. et Iov. h. IV. *Privatim* II. Metaphysicam docebit d. Lun. Mart. Merc. Iov. et Ven. h. III.

ERWINVS NASSE Dr. *Publice* I. De versuris publicis die Merc. h. X. *Privatim* II. De redditibus et exitibus publicis aget d. Lun. Mart. Iov. et Ven. h. X. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes oeconomicas moderabitur die Ven. h. V et VI.

RVDOLPHVS CLAUSIVS Dr. *Publice* I. Exercitationes physicas in seminario regio physico moderari perget semel p. h. d. Sat. h. VIII. *Privatim* II. Physices experimentalis partem dimidiam i. e. physicen generalem et caloris theoriam tradet quater p. h. d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. X. III. Opticen mathematice tractabit experimentisque illustrabit quater p. h. d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VIII.

FRANCISCVS BVECHELER Dr. *Publice* I. Seminarii philol. sodalibus ordinariis Aeschylī Supplices interpretandas proponet d. Mart. h. V et VI. *Privatim* II. Plauti Truculentum leget d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. XI. *Privatissime* III. Exercitationes philologarum rerum instituet d. Iov. h. VI.

HERMANNVS VSENER Dr. *Publice* I. Seminarii philol. sodalibus extraordinariis Theognidis

- et Historiarum Sallusti reliquias interpretandas proponet d. Merc. et Iov. h. v. *Privatim* II. Philologiae orbem artemque explicabit quater p. h. d. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XII.
- RVDOLPHVS LIPSCHITZ Dr. *Publice* I. In Seminario mathematico de functionum ellipticarum in arithmetica usu disseret d. Merc. et Sat. h. XI. *Privatim* II. Theoriam functionum ellipticarum exponet d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IV. III. Mechanices elementa docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. v.
- AVGVSTVS KEKVLÈ Dr. *Publice* I. Chemiae organicae capita selecta tractabit semel d. Ven. h. v. *Privatim* II. Chemiae experimentatae partem I i. e. chemiam anorganicam tradet quinquies d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XII. III. Exercitationes chemicas ad usum tironum instituet d. Lun. h. III—VI. IV. Exercitationes practicas in laboratorio chemico moderabitur una cum WALLACH P. E. quotidie ab h. VIII ad h. v.
- IVERGEN BONA MEYER Dr. *Publice* I. Kantii philosophiam atque vim, quam in scientiis artibusque habuerit, exponet semel d. Merc. h. XII: horam alteram ad disputationes de re tractata habendas proponet. *Privatim* II. Paedagogices historiam tradet quater d. Mart. Merc. Iov. et Ven. h. VIII.
- CAROLVS IVSTI Dr. *Publice* I. Vasari vitam Raphaelis interpretabitur semel d. Iov. h. X. *Privatim* II. Historiam picturae Italicae inde a principio aevi Christiani enarrabit quater dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. h. XII.
- IOSEPHVS NEVHAEVSE Dr. *Publice* I. Aristotelis metaphysicam et theologiam enarrabit bis die Mart. et Ven. h. VII. *Privatim* II. Logice docebit, quinquies, primis hebdomadis dieb. h. VIII.
- HENRICVS NISSEN Dr. *Publice* I. Seminarii historici sodalibus Monumentum Ancyranum tractandum proponet d. Iov. h. VI—VIII. II. Elementa chronologiae antiquae tradet d. Merc. h. IX. *Privatim* III. Historiam Romanam inde a bellis Punicis usque ad Augusti mortem enarrabit dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX.
- EDVARDVS LVEBBERT Dr. *Publice* I. In seminario regio philologorum sodalibus ordinariis Ovidii Fastorum libros commentationibus illustrandos proponet die Ven. h. v et VI. *Privatim* II. Antiquitates iuris publici Graecorum enarrabit quater p. h. dieb. Lun. Mart. Iov. h. IV et Sat. h. XI.
- EDVARDVS STRASBVRGER Dr. *Publice* I. Familias plantarum selectas illustrabit semel d. Sat. h. XI. II. Seminarii regii physici exercitationes botanicas d. Merc. h. IV moderabitur. *Privatim* III. Botanice generalem docebit quinquies d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XI. IV. Exercitationes botanicas microscopicas instituet d. Mart. et Ven. h. II ad h. IV. V. Quaestiones de rebus botanicis instituendas moderabitur quotidie ab h. VIII ad h. v.
- GERARDVS VOM RATH Dr. *Publice* I. Americae septentrionalis geologiam et geographiam physicam docebit bis d. Mart. et Ven. IV. *Privatim* II. Selectas crystallographiae et mineralogiae partes tractabit bis d. Merc. et Sat. h. IV.
- RENARDVS KEKVLÈ Dr. *Publice* I. Exercitationes archaeologicas moderari perget die Merc. h. X. *Privatim* II. Historiam sculpturae Graecae enarrabit in Museo academico quater p. h. dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. X.

- CAROLVS MENZEL Dr. *Publice* I. Seminarii historici sodalibus fontes historiae Coloniensis XII et XIII saec. tractandos proponet h. p. i. *Privatim* II. Exercitationes palaeographicas moderabitur d. Mart. et Ven. h. III. III. Chronologiam medii aevi exponet d. Lun. et Iov. h. III.
- MAVRITIVS RITTER Dr. *Publice* I. Seminarii historici sodalibus acta concilii Tridentini a. 1563 tractanda proponet, die Ven. h. VI. *Privatim* II. Historiam Europae ab a. 1400 usque ad excessum Karoli V enarrabit dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. v.
- GVILELMVS WILMANNUS Dr. *Publice* I. Exercitationes seminarii theodisci moderabitur d. Merc. h. v—VII. *Privatim* II. Elementa linguae goticae docebit d. Lun. Mart. Iov. h. IX. III. Syntaxin linguae theodiscae docebit d. Lun. Mart. Iov. h. x.
- THEODORVS AVFRECHT Dr. *Publice* I. Bhartriharis sententias morales interpretabitur d. Merc. h. VIII. *Privatim* II. Selecta Raghuvansae capita leget d. Mart. Iov. Ven. h. VIII.
- EDVARDVS SCHOENFELD Dr. *Publice* I. Usum ephemeridum astronomicarum exponet semel p. h. h. p. st. *Privatim* II. Elementa astronomiae et geographiae mathematicae docebit quater p. h. d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. XI. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes astronomicas moderabitur horis commodis.
- IOANNES IVSTVS REIN Dr. *Publice* I. Seminarii geographici exercitationes moderabitur d. Mart. VI—VIII. *Privatim* II. Americae geographiam docebit quinquies per hebdomadam h. VIII.
- WENDELINVS FOERSTER Dr. *Publice* I. Seminarii philologiae neolatinae sodalibus Petrarcae carmina tractanda proponet d. Iov. h. XI et XII. *Privatim* II. Linguae italicae recentioris, provincialis et francogallicae morphologiam exponet d. Lun. Mart. Ven. h. XI. III. Carminis epici de Hruodlando francogallici textum criticum codicum manuscriptorum auxilio constituet et interpretabitur d. Lun. Mart. Ven. h. XII.
- ALFREDVS DOVE Dr. *Publice* I. Seminarii historici sodalibus scriptores saec. XII et XIII tractandos proponet d. Merc. h. XI et XII. *Privatim* II. Historiam universalem inde ab VIII usque ad XI saec. tradet bis d. Merc. et Ven. h. x. III. Res Friderici Magni aetate gestas enarrabit ter d. Lun. Mart. Iov. h. x.
- ARNOLDVS DE LASAVLX Dr. *Publice* I. Excursiones geognosticas dieb. p. st. *Privatim* II. Mineralogiam cum exercitationibus quinquies d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. x. III. Geologiam I quater dieb. Mart. Merc. Iov. Ven. h. VII. *Privatissime et gratis* IV. Mineralogiae et petrographiae studia singulorum moderabitur quotidie ab h. VIII usque ad h. I. V. Exercitationes mineralogicas Seminarii regii semel d. Ven. h. IV.
- RICARDVS HERTWIG Dr. *Publice* I. Exercitationes seminarii zoologici moderabitur d. Sat. h. VII a. m. *Privatim* II. Zoologiam tradet sexies h. IX. III. Exercitationes practicas zoologicas instituet quotidie ab h. VII usque ad h. I. IV. Quaestiones de rebus zoologicis instituendas moderabitur quotidie ab h. VII ad h. v.
- CLEMENS SCHLVETER Dr. *Publice* I. Geognosiam Germaniae septentrionalis tractabit et excursiones geognosticas instituet semel h. p. i. *Privatim* II. Palaeontologiam cum exercitationibus docebit quater aut quinquies h. IX a die Lun. ad diem Ven. *Privatissime et gratis* III. Palaeontologiae et geognosiae studia singulorum moderabitur quotidie ab h. VIII ad v.

2. *Professor honorarius*

NICOLAUS DELIVS Dr. scholas non habebit.

3. *Professores extraordinarii*

CAROLVS SCHAARSCHMIDT Dr. *Publice* I. Platonis Convivium interpretabitur semel p. hebd. h. p. ind. *Privatim* II. Psychologiam docebit quater per hebd. h. p. ind.

HERMANNVS KORTVM Dr. *Publice* I. Exercitationes seminarii mathematici moderari perget bis p. h. d. Merc. h. IV et v. *Privatim* II. Calculi differentialis et integralis elementa exponet quater p. h. d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX.

GVILELMVS BISCHOFF Dr. *Publice* I. Linguae anglicae rudimenta docebit d. Mart. et Iov. h. VIII. II. Linguae anglicae et francogallicae exercitationes in societate instituet d. Lun. Merc. Ven. h. VIII. *Privatim* III. Linguae anglicae grammaticam tradet d. Lun. Merc. Ven. h. VII. IV. Linguae francogallicae grammaticam tradet d. Mart. et Iov. h. VII.

ANTONIUS BIRLINGER Dr. *Publice* I. Goethii carmina minora interpretabitur d. Merc. h. III. *Privatim* II. Historiam litterarum theodiscarum medii aevi tradet d. Lun. Mart. Iov. h. VII. III. Historiam litterarum theodiscarum sec. XVI tradet d. Merc. Ven. VII.

CAROLVS IVSTVS ANDRAE Dr. copia impetrata scholas non habebit.

EDVARDVS KETTELER Dr. *Publice* I. De methodis disquisitionis physicae disseret bis h. x. *Privatim* II. Exercitationes practicas in laboratorio physico instituet quotidie ab h. II ad v. III. Physices studia singulorum moderabitur quotidie ab h. VIII ad XII et ab h. II ad v.

CAROLVS GVSTAVVS ANDRESEN Dr. *Publice* I. In Germanorum nomina gentilicia, quae ex singulis nominibus originis a lingua Germanica alienae orta sunt, semel p. h. inquiret. *Privatim* II. Etymologiam Germanicam ter p. h. tractabit.

EVGENIVS PRYM Dr. *Publice* I. Lectiones Syriacas continuabit die Mart. Iov. h. III. *Privatim et gratis* II. Alcoranum interpretabitur d. Lun. Merc. Ven. h. III.

OTTO WALLACH Dr. *Publice* I. Seminarii regii physici exercitationes chemicas moderabitur semel d. Merc. h. XII. *Privatim* II. Chemiae organicae elementa docebit ter d. Mart. Iov. Ven. h. IX. III. Pharmaciae partem secundam docebit bis d. Merc. x et IV. IV. Exercitationes practicas in laboratorio chemico moderabitur una cum AVG. KEKVLÉ P. O. quotidie ab h. VIII ad h. v.

MAVRICIVS TRAVTMANN Dr. *Publice* I. Sodalibus societatis Anglicae epos de Beowulfo interpretandum proponet d. Lun. h. v et VI. *Privatim* II. Grammaticen linguae Anglicae recentioris docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VIII.

IOSEPHVS KLEIN Dr. *Publice* I. Eloquentiae apud Graecos historiam adumbrabit semel die Sat. h. x. *Privatim* II. Palaeographiam graecam docebit ter p. h. dieb. Lun. Mart. Ven. h. x. *Privatissime et gratis* III. Exercitationes epigraphicas et antiquarias instituet d. Lun. h. v.

IOANNES HENRICVS WITTE Dr. *Publice* I. De Goethio et Schillero philosophis disseret semel p. h. d. Mart. h. VI. *Privatim* II. Psychologiam docebit quater dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VIII. III. Historiam philosophiae recentioris (inde a Spinoza, Lockio, Leibnitio) adumbrabit ter dieb. Mart. Iov. Ven. h. IV.

- PHILIPPVS BERTKAV Dr. *Publice* I. Excursiones zoologicas in agrum Bonensem dieb. post stat. *Privatim* II. Arthropodum naturalem historiam tradet quater p. h. dieb. Mart. Merc. Iov. Ven. h. VIII.
- THEODORVS LIPPS Dr. *Publice* I. Selecta capita aesthetices bis h. p. i. *Privatim* II. Isagogen in philosophiam et praecipua philosophiae problemata ter quaterve h. p. i.
- RICARDVS ANSCHVETZ Dr. *Publice* I. Colloquium de recentioris temporis commentationibus ad chemiam organicam pertinentibus instituet semel p. h. d. Mart. h. v. *Privatim* II. Benzolei derivata superiora tractabit bis d. Lun. et Iov. h. v.

4. *Privatim docentes*

- LVDOVICVS CLAISEN Dr. Commeatu impetrato scholas non habebit.
- HENRICVS KLINGER Dr. *Gratis* I. Chemiam alimentorum semel h. p. i. *Privatim* II. Chemiae analyticae partem quantitativam et volumetricam bis h. VII. III. Toxicologiam bis h. VII tractabit.
- IOANNES FRANCK Dr. *Gratis* I. In linguam Germaniae inferioris saec. XIII—XV introducet bis h. p. i. *Privatim* II. In studium earminis epici quod Nibelungenlied dicitur introducet d. Merc. Ven. Sat. h. IX.
- IOANNES POHLIG Dr. *Gratis* I. Geologiam regionis Bonensis explicabit cum excursionibus semel per alternas hebdomadas h. VI d. Ven. *Privatim* II. Geologiam popularem leget bis p. h. d. Merc. et Iov. h. v. III. Colloquium palaeontologicum et geologicum habebit bis p. h. d. Merc. et Iov. h. VI.
- CAROLVS LAMPRECHT Dr. *Privatim* I. Culturae, imprimis artis Rhenanae historiam enarrabit bis d. Sat. h. X et XI. *Privatissime et gratis* II. Exercitationes de rebus saeculi decimi quarti et quinti moderabitur semel h. p. st.
- IACOBVS STVERZINGER Dr. *Gratis* I. Seminarii philologiae neolatinae sodales in lingua portugallica exercebit isdemque Camoensii carmen 'Os Lusíadas' interpretandum proponet bis h. p. st. *Privatim* II. Monumenta antiquissima linguae francogallicae interpretabitur bis h. p. st.
- ALFREDVS WIEDEMANN Dr. *Privatissime et gratis* I. Linguam Aegyptiacam tractabit bis h. p. st. *Privatim* II. Historiam civitatum Mesopotamiae (Babyloniae, Assyriae, Persiae) enarrabit d. Merc. Sat. h. IX.
- IOANNES WOLFF Dr. *Privatim* I. Metaphysices partem specialem h. e. Kosmologiam, Theologiam, Psychologiam rationalem tractabit ter h. p. st.
- REINOLDVS DE LILIENTHAL Dr. *Gratis* I. Capita selecta theoriae determinantium semel h. p. st. *Privatim* II. Introductionem in theoriā functionum analyticarum d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. XII.
- MAXIMILIANVS SERING Dr. *Gratis*. De coloniis et oeconomia publica in America septentrionali semel vel bis p. h. h. p. st.

- GVILELMVS SCHIMPER Dr. *Gratis* I. Exeursionibus botanicis moderabitur d. Sat. h. p. i.
Privatim II. Plantas officinales tractabit bis p. h.
 EDVARDVS SCHWARTZ Dr. *Gratis* Exercitationes philologas de Aristotelis rhetoricis moderabitur semel p. h. *Privatim* II. Aristophanis Nubes interpretabitur historiamque co-moediae Graecae enarrabit ter p. h. dieb. Lun. et Sat. h. XII, die Merc. h. XI.
 CAROLVS HINTZE Dr. *Privatim*. Repetitoria et examinatoria mineralogiae instituet quater h. p. st.
 LAVRENTIVS MORSEBACH Dr. *Privatim*. Grammaticen medio-anglicam ter docebit h. p. st.
 FRIDERICVS IOHOW Dr. *Privatim*. Plantarum determinandarum exercitationes moderabitur semel die Lun. h. VII—IX.

* * *

- GVILELMVS FRIDERICVS BENDER Dr. *Privatim*. Philosophiam religionis docebit ter dieb. Mart. Merc. Iov. h. XII.

5. *Lectores*

- IOANNES PIVMATI iur. et phil. Dr. *In seminario regio philologiae romanensis* I. Linguae italicae recentioris studiis tirones initiabit, sodales ordinarios *gratis*, extraordinarios *privatim* bis p. h. h. p. st. II. Provecioribus grammaticam linguae italicae recentioris exponet, scriptoremque lectu faciliorem interpretabitur nec non germanicos auctores in linguam italicam vertet, sodalibus ordinariis *gratis*, extraordinariis *privatim* bis p. h. h. p. st. *Privatim* III. Scholas italicas habebit, quibus de historia litterarum italicarum disseret semel p. h. h. p. st.
 PAVLVS WARIDEL linguae francogallicae lector academicus. *In seminario regio philologiae neolatinae* I. Linguae francogallicae grammaticis studiis, Hauffii libro „Bettlerin“ gallice vertendo, tirones initiabit, sodales ordinarios *gratis*, extraordinarios *privatim*, bis dieb. Merc. Sat. h. IX. II. In stili usu, Goethii libro „Hermann und Dorothea“ gallice vertendo, proveciores sodales exercebit, ordinarios *gratis*, ceteros *privatim*, bis dieb. Merc. Sat. h. VIII. *Privatim* III. Scholas habebit quibus de litteratura francogallica quae dicitur romantica gallice disseret ter dieb. Mart. Iov. Ven. h. v.

ARTES

- LEONARDVS WOLFF in arte musica director academicus. *Gratis* I. Harmoniae doctrinam tradet semel p. h. hora definienda. II. Canendi artis studiosos et sonos secundum artis praecepta recte formare docebit et in sonorum tam acutorum, quam gravium gradu accurate assequendo versabit semel p. h. hora post statuenda. *Privatim* III. Exercitationes studiosorum variis instrumentis (quaternis, trinis etc.) in unum concentum concordantium moderabitur bis p. h. horis post indicandis. IV. Organi tractandi artem docebit horis commodis.
 ALBERTVS KVEPPERS delineandi magister academicus. *Gratis* I. Studia physiognomica

tractabit semel p. h. h. p. st. *Privatim* II. Artem delineandi atque fingendi ad naturam et opera antiqua exercituris aderit d. Merc. et Sat. h. II et III.

HENRICVS GVILELMVS EHRICH battuendi magister academicus arma tractare docebit.

DISCIPLINARVM APPARATVS ET INSTITVTVA

Bibliotheca academica senis p. h. diebus ab h. II ad IV patebit, legitimeque petentibus eius copiae prompte officioseque dispensabuntur.

Praeterea apparatus et instituta variis disciplinis parata haec sunt: Anagnoterium academicum; Institutum evangelicum theologicum; Atrium anatomicum; Clinicum et polielinicum medicum; Clinicum et polielinicum chirurgicum; Apparatus instrumentorum et ligaminum chirurgicorum; Clinicum ophthalmiatricum; Xenodochium obstetricium; Institutum physiologicum; Institutum pharmacologicum; Institutum pathologicum; Specula astronomica; Supellex instrumentorum physices; Institutum chemicum; Apparatus pharmaceuticus; Museum mineralogicum zoologicumque; Hortus botanicus; Institutum botanicum; Gypsotheca illustrandae arti antiquae; Theatrum artis recentioris; Museum antiquitatum Rhenanarum; Tablinum philologicum; Archium palaeographiae; Apparatus musicus; Institutum oeconomiae rurali exercendae.

Seminarii regii evangelici theologici exercitationes exegeticas et ad vetus et ad novum testamentum spectantes, historico-ecclesiasticas, historico-dogmaticas professores KAMPHAVSEN, MANGOLD, KRAFFT, BENDER suetis horis moderari pergent; de seminarii regii exercitationibus et catecheticis et homileticis sub nomine professoris CHRISTLIEB dictum est.

Seminarii regii catechetici et homiletici catholicorum exercitationes moderabuntur SIMAR P. O. et KAVLEN P. O.

Seminarii iuridici exercitationes moderabuntur professores HAELSCHNER, BECHMANN, LOERSCH, ZITELMANN.

De seminario regio philologico sub nominibus professorum ord. philos. BVECHELER, VSENER, LVEBBERT dictum est; de seminario regio philologiae theodiscae sub nomine prof. WILMANNS; de seminario regio philologiae romanensis sub nomine prof. FOERSTER et lectorum; de seminario regio historico sub nominibus professorum NISSEN, C. MENZEL, RITTER et DOVE; de seminario regio mathematico sub nominibus prof. LIPSCHITZ et KORTVM; de seminario regio physico sub nominibus professorum CLAUSIVS, STRASBVRGER, DE LASAVLX, WALLACH.

IN ACADEMIA CAMERALI ET GEORGICA POPPELSDORFIANA

SCHOLAE HABEBVNTVR HAECE

In rei agrariae studium introducet initio lectionum DVENKELBERG Dr. director et Regis ab intimis in administratione consiliis.

Rerum rusticarum administrationem bis p. h. tradet idem.

Encyclopaediam culturae technicae bis p. h. tractabit idem.

Conversationis et seminarii culturae technicorum exercitationes moderabitur idem.

Seminarii oeconomici exercitationes moderabuntur DVENKELBERG et WERNER Dr. Dr. et prof.

Agricolationem sive plantarum culturam specialem ter tradet WERNER Dr. et prof.

Curam suam tractabit idem.

Doctrinam agrorum recte aestimandorum exhibebit bis p. h. DREISCH Dr.

Herbarum colendarum artem universalem bis p. h. tradet idem.

De arte silvas colendi et tuendi ter p. h. aget SPRENGEL rei silvestri praefectus.

De vinearum plantarumque horti cultura semel disseret HERRMANN in hortorum colendorum arte inspector.

De terra excolenda bis p. h. tractabit idem.

Chemiam organicam rei agrariae experimentalem quater p. h. tradet FREYTAG Dr. et prof.

Exercitationes chemiae analyticae in laboratorio instituet idem.

Chemiam agriculturae tractabit KREVSLE Dr. et prof.

Botanicen oeconomiam plantarumque morbos quater p. h. docebit KOERNICKE Dr. et prof.

Exercitationes microscopicas et physiologicas instituet idem.

Historiam naturalem animalium vertebratorum ter p. h. tradet BERTKAV Dr. et prof.

Physiologiam animalium experimentalem bis docebit et exercitationes in laboratorio moderabitur FINKLER Dr. et prof.

Geognosiam bis p. h. exponet DE LASAVLX Dr. et prof.

Exercitationes mineralogicas semel instituet idem.

Physicam experimentalem bis p. h. tractabit GIESELER Dr. et prof.

Exercitationes physicas moderabitur idem.

Architecturam terrenam bis p. h. docebit idem.

Mechanicen agrariam semel tradet idem.

Architecturam aquariam ter p. h. tractabit HVPPERTZ architectus.

Exercitationes in architectura aquaria quater p. h. moderabitur idem.

Geometriam practicam, exercitationibus metiendi aequandique agros adhibitis, tractabit bis p. h. idem.

Algebram bis p. h. tractabit VELTMANN.

Geometriam analyticam et Analysin superiorem ter tradet idem.

Geometriae elementaris partem et geometriam descriptivam bis p. h. demonstrabit idem.

Exercitationes efficiendi graphides mathematicas calculosque quater p. h. instituet idem.
 Artem concipiendi et praeparandi structuram viarum, canalium etc. ter p. h. demonstrabit KOLL.
 Geometriam practicam ter p. h. explicabit idem.
 Exercitationes geodaeticas sexiens p. h. moderabitur idem.
 Arti geometrice delineandi exercendae bis p. h. praeerit idem.
 Oeconomiam politicam sive nationalem ter explicabit NASSE Dr., prof. et Regis ab intimis in
 administratione consiliis.
 De iure administrationis et opificum tractabit bis p. h. KLOSTERMANN Dr., prof. et Regis ab
 intimis in re metallica consiliis.
 Ius agrarium docebit semel idem.
 Piscium curam semel tractabit LIBER BARO DE LA VALETTE ST. GEORGE Dr. et prof.
 De animalium domesticorum morbis acutis et epidemicis ter disseret SCHELL veterinarius.
 De sanitatis animalium domesticorum tuendae praeceptis semel exponet idem.
 Apium curam bis tradet POLLMANN Dr.
 Praeterea demonstrationes rusticae atque excursions botanicae, geognosticae, rusticae et
 silvaticae instituentur.

lem.
bit KOLL.

intimis in
et Regis ab

prof.
inarius.

rusticae et

SCHOLAE HORARVM ORDINE DISCRIPTAE.

THEOLOGICAE		IVRIDICAE	
EVANGELICAE	CATHOLICAE		
Historiam saeculi apostolici quater Spitta Lic.			Hora
Genesin quater Kamphausen P. O. — Librum Iobi quater Budde P. E. — Exercitationes Hebraicas bis idem. — Historiam saeculi apostolici quater Spitta Lic.	Theologiae dogmaticae p. I sexies Simar P. O.	Doctrinam processus criminalis quater Haelschner P. O. — Ius ecclesiasticum catholicorum atque evangelicorum bis de Schulte P. O. — Ius hereditarium ter Zitelmann P. O. — Iuris Romani elementa historica quater Joers Dr.	Hora
Historiam ecclesiae aevi recentissimi semel Krafft P. O. — Theologiam Veteris Testamenti quinques Kamphausen P. O. — Artem catechetica ter Christlieb P. O. — Constitutionem ecclesiae evangelicae bis idem.	Encyclopaediam theolog. bis A. Menzel P. O. — Theologiae dogmaticae p. II quater idem. — Historiae ecclesiasticae p. I quinques Kellner P. O.	Ius naturae sive philosophiam iuris quinques Haelschner P. O. — Ius ecclesiasticum cath. atque evang. bis de Schulte P. O. — Ius privatum germanicum quater idem. — Historiam iuris et imperii Germanici quinques Loersch P. O.	Hora

VII

Medicinam
Gynaecologia
generalem
P. O. — I
microscopias
idem. —
Koester P.
anatomiae pa
strationes et
cum de la
Nussbau
partem II ser
dis morbis c

VIII

Clinicum
P. O. — C
tarum diagno
organorum s
Cursum mic
George P.
giam bis Ba

IX

Physiologi
primam i. e.
— Clinicum
tidie Tren

MEDICAE

PHILOSOPHICAE

Hora

VII

Medicinam forensem quater Veit P. O. — Gynaecologiam semel idem. — Anatomiam generalem ter de la Valette St. George P. O. — Demonstrationes et exercitationes microscopicas una cum Nussbaum P. E. ter idem. — Pathologiam generalem quater Koester P. O. — Cursum microscopium anatomiae pathologicae bis idem. — Demonstrationes et exercitationes microscopicas una cum de la Valette St. George P. O. ter Nussbaum P. E. — Chirurgiae specialis partem II semel Witzel Dr. — De cognoscendis morbis chirurgicis bis idem.

Aristotelis metaphysicen et theologiam bis Neuhaeuser P. O. — Geologiam I quater de Lasaulx P. O. — Exercitationes seminarii zoologici semel Hertwig P. O. — Exercitationes practicas zoologicas quotidie usque ad h. i idem. — Quaestiones de rebus zoologicis quotidie usque ad h. v idem. — Linguae anglicae grammaticam ter Bischoff P. E. — Linguae anglicae et francogallicae exercitationes ter idem. — Historiam Litterarum Theodiscarum medii aevi ter Birlinger P. E. — Historiam Litterarum Theodiscarum saec. XVI bis idem. — Toxicologiam bis Klinger Dr. — Chemiam quantitativam et volumetricam idem. — Plantarum determinandarum exercitationes semel Iohow Dr.

Hora

VIII

Clinicum ophthalmiatricum ter Saemisch P. O. — Cursum functionum oculi perturbatarum diagnosticum semel idem. — Anatomiam organorum sentiendi bis Nussbaum P. E. — Cursum microscopium bis de la Valette St. George P. O. — Osteologiam et syndesmologiam bis Barfurth Dr.

Opticen quater Clausius P. O. — Exercitationes physicas in seminario physico semel idem. — Exercitationes practicas in laboratorio chemico quotidie usque ad h. v A. Kekulé P. O. et Wallach P. E. — Paedagogices historiam quater Juergen Bona Meyer P. O. — Logicen quinquies Neuhaeuser P. O. — Quaestiones botanicas quotidie usque ad h. v Strasburger P. O. — Bhatriharis sententias morales semel Aufrecht P. O. — Selecta Raghuvansae capita ter idem. — Americae geographiam quinquies Rein P. O. — Mineralogiae et petrographiae studia singulorum quotidie usque ad h. i de Lasaulx P. O. — Palaeontologiae et geognosiae studia singulorum quotidie ab h. viii ad v Schlueter P. O. — Grammaticam francogallicam bis Bischoff P. E. — Linguae anglicae rudimenta bis idem. — Exercitationes practicas in laboratorio physico quotidie usque ad h. xii Ketteler P. E. — Grammaticen linguae Anglicae recentioris quater Trautmann P. E. — Psychologiam quater Witte P. E. — Arthropodum historiam naturalem quater Bertkau P. E. — Plantarum determinandarum exercitationes semel Iohow Dr. — In Seminario phil. neolat. exercitationes stili francogallici bis Waridel Lector.

Hora

IX

Physiologiam generalem specialisque partem primam i. e. animalem quinquies Pflüger P. O. — Clinicum et policlinicum chirurgicum quotidie Trendelenburg P. O.

Historiam Romanam quater Nissen P. O. — Elementa chronologiae antiquae semel idem. — Elementa linguae Goticae ter Wilmanns P. O. — Zoologiam sexies Hertwig P. O. — Palaeontologiam cum exercitationibus quat. aut quinq. Schlueter P. O. — Elementa calculi differentialis et integralis quater Kortum P. E. — Chemiam organicam ter Wallach P. E. — Introductionem in carmen de Nibelungis ter Franck Dr. — Historiam Mesopotamiae bis Wiedemann Dr. — In Seminario phil. neolat. exercitationes grammaticae francogallicae bis Waridel Lector.

THEOLOGICAE		IVRIDICAE	
EVANGELICAE	CATHOLICAE		
Historiam ecclesiae usque ad Caroli M. tempora quinques Krafft P. O. — Historiam ecclesiae aevi recentissimi semel idem. — Encyclopaediam et historiam theologiae ter Bender P. O. — Theologiam dogmaticam quinques Lemme P. O.	Theologiae moralis p. II quinques Simar P. O. — Psalmos quater Reusch P. O. — Hermeneuticam biblicam bis idem.	Ius mercatorium et maritimum quater de Schulte P. O. — Institutiones iuris civilis quinques Bechmann P. O. — Ius circa familiam bis Landsberg Dr.	Hora
Epistolam ad Hebraeos datam quinques Mangold P. O. — Historiam Canonis Novi Testamenti semel idem. — Theologiam symbolicam quinques Lemme P. O. — Historiae ecclesiasticae partem tertiam quinques Benrath P. E. — Epistulas ad Thessalonicenses bis Spitta Lic.	Introductionem in N. T. ter Langen P. O. — Epistolas catholicas semel idem.	Processum civilem quinques Endemann P. O. — Historiam iuris Romani quinques Bechmann P. O. — Ius gentium quater Hüffer P. O. — Pandectarum partes priores ter Zitelmann P. O. — Exercitationes exegeticas semel idem. — Pandectarum partes priores bis Joers Dr.	Hora
Introductionem in Novum Test. quinques Mangold P. O. — Historiam Canonis Novi Testamenti semel idem. — Philosophiam religionis ter Bender P. O. — Epistulas ad Thessalonicenses bis Spitta Lic.	Historiae ecclesiasticae p. II quinques Langen P. O. — Liberum Danielis prophetae bis Kaulen P. O. — Theologiae pastoralis partem priorem ter idem. — Exercitationes homileticas semel idem.	Processum concursus bis Endemann P. O. — De ordine iudiciorum imperii Germ. semel idem. — Ius publicum quinques Hüffer P. O. — Pandectarum partes priores ter Zitelmann P. O. — Exercitationes exegeticas semel idem. — Ius administrationis quater Klostermann P. E. — Ius metallicum semel idem. — Pandectarum partes priores bis Joers Dr.	Hora
			Hora

X
Clinicum et
tidie Ruehl
cum chirurg
delenburg P
et embryologi
P. E. — De
Barfurth Dr.

XI
Clinicum et
Ruehle P. O.

XII
De morbis
P. O. — Es
gynaecologico
morborum cut
P. E. — Polio
ryngis quotid

II
Cursum ph
P. O. — Cu
Saemisch P.
bus adiunctis
anatomicis se
plicandi bis d
nicum infantu

MEDICAE

PHILOSOPHICAE

Hora

X

Clinicum et policlinicum medicum ab $x^{3/4}$ quotidie Ruehle P. O. — Clinicum et policlinicum chirurgicum quotidie usque ad $x^{3/4}$ Trendelenburg P. O. — Capita selecta anatomiae et embryologiae animalium semel Nussbaum P. E. — De cerebro et medulla spinali semel Barfurth Dr.

De redivis et exitibus publicis quater vel quinquies E. Nasse P. O. — De versuris publicis semel idem. — Physicam experimentalem quater Clausius P. O. — Vasari vitam Raphaelis semel Iusti P. O. — Historiam sculpturae Graecae quater R. Kekulé P. O. — Exercitationes archaeologicae semel idem. — Syntaxin linguae theodiscae ter Wilmanns P. O. — Historiam univers. saec. VIII—XI bis Dove P. O. — Res Friderici M. ter idem. — Mineralogiam cum exercitationibus quinquies de La-saulx P. O. — De methodis disquisitionis physicae disseret bis Ketteler P. E. — Pharmaciam semel Wallach P. E. — Historiam eloquentiae graecae semel Klein P. E. — Palaeographiam graecam ter idem. — Historiam culturae rhenanae semel Lamprecht Dr.

Hora

XI

Clinicum et policlinicum medicum quotidie Ruehle P. O. — De generatione semel Kochs Dr.

Scriptores Arabes bis Gildemeister P. O. — Plauti Truculentum quater Buecheler P. O. — In Seminario mathematico de functionum ellipticarum in arithmetica usu bis Lipschitz P. O. — Antiquitates iuris publici Graecorum semel Luebbert P. O. — Botanicae generalem quinquies Strasburger P. O. — Familias plantarum selectas semel idem. — Elementa astronomiae et geographiae mathematicae quater Schoenfeld P. O. — Linguae italicae, provincialis et francogallicae morphologiam ter Foerster P. O. — Seminarium neolatinum semel idem. — Seminarium historicum semel Dove P. O. — De methodis disquisitionis physicae bis Ketteler P. E. — Historiam culturae rhenanae semel Lamprecht Dr. — Aristophanis Nubes semel Schwartz Dr.

Hora

XII

De morbis ex infectione ortis semel Ruehle P. O. — Exercitationes practicas in clinico gynaecologico quotidie Veit P. O. — Clinicum morborum cutis et syphil. bis Dautrelepont P. E. — Policlinicum morborum narium et laryngis quotidie Burger Dr.

Encyclopaediam philologiae quater Vsener P. O. — Chemiam anorganicam experimentatam quinquies A. Kekulé P. O. — Kantii philosophiam, atque vim quam in scientiis artibusque habuerit, bis Juergen Bona Meyer P. O. — Historiam picturae Italicae quater Iusti P. O. — Hruodlandum francogallicum ter Foerster P. O. — Seminarium neolatinum semel idem. — Seminarium historicum semel Dove P. O. — Seminarium chemicum semel Wallach P. E. — Introductionem in theoriam functionum analyticarum quater de Lilienthal Dr. — Aristophanis Nubes bis Schwartz Dr. — Philosophiam religionis ter Bender P. O.

Hora

II

Cursum physiologiae chemicae bis Pflüger P. O. — Cursum ophthalmoscopicum semel Saemisch P. O. — De oculi morbis interioribus adiunctis demonstrationibus pathologicis anatomicis semel idem. — Cursum fascias applicandi bis de Mosengeil P. E. — Policlinicum infantum bis Ungar Dr.

Elementa linguae syriacae bis Gildemeister P. O. — Haririum bis idem. — Exercitationes botanicas microscopicae bis usque ad h. iv Strasburger P. O. — Exercitationes practicas in laboratorio physico quotidie usque ad h. v Ketteler P. E. — Artem delineandi atque fingendi ad naturam et opera antiqua bis Kueppers delineandi magister acad.

THEOLOGICAE		IVRIDICAE	
EVANGELICAE	CATHOLICAE		
Exercitationes catecheticas semel Christlieb P. O.	Ecclesiae christianae apud Germanos primordia et incrementa bis Kellner P. O.		Hora
Recentiorum philosophorum de religione et deo notiones bis Christlieb P. O. — De ecclesia et symbolo semel Lemme P. O.	Introductionis in Libros sacrae scripturae partem generalem ter Kaulen P. O.	Ius cambiale semel deSchulte P. O. — Gaium semel Joers Dr.	Hora
Exercitationes homileticas semel Christlieb P. O. — Librum Anselmi Cantuariensis 'Car Deus homo' semel bisve Benrath P. E.	Exercitationes catecheticas semel Simar P. O.	Exercitationes iuris criminalis semel Haelschner P. O. — Ius cambiale semel deSchulte P. O. — Exercitationes iuris civilis semel Bechmann P. O. — Ius bonorum ecclesiasticorum bis Hüffer P. O. — Exercitationes iuris Germanici privati historicas semel Loersch P. O. — Gaium semel Joers Dr. — De Romanorum processu civili semel Landsberg Dr.	Hora

III
Cursum p
P. O. —
Saemisch l
partem un
— Generis
Schaaffha
artis medica
et exercitat
Polilicium
tationes neu
— De cogno
semel Kruk

IV
Animalium
tionis semel
paratae p. I
strativum au
P. O. — De
trelepont
quotidie F
vaccinatione
tionibus sem
morborum th
semel Prior
gynaecologic
Cursum ope

V
Aciurgiae
delenburg
anatomiae p
Pathologiam
nicum psych
— Hygiene
Psychiatrica
cturis et l
P. E. — D
Walb P. E.
pian special
— Balneoth
idem. — C
dos medicor
una ad colle

MEDICAE

PHILOSOPHICAE

Hora

III

Cursum physiologiae chemicae bis Pflüger P. O. — Cursum ophthalmoscopicum semel Saemisch P. O. — Pharmacologiae dimidium partem una cum Formulari quater Binz P. O. — Generis humani historiam primitivam bis Schaaffhausen P. E. — Encyclopaediam artis medicae semel idem. — Demonstrationes et exercitationes microscopicas bis idem. — Policlinicum otiatricum bis Walb P. E. — Exercitationes neurologicas policlinicas bis Rumpf Dr. — De cognoscendis morbis gynaecologicis aget semel Krukenberg Dr.

Metaphysicam quinquies Knoedt P. O. — Exercitationes chemicas ad usum tironum usque ad h. vi A. Kekulé P. O. — Exercitationes palaeographicas bis K. Menzel P. O. — Chronologiam medii aevi his idem. — Goethii carmina minora semel Birlinger P. E. — Lectiones Syriacas bis Prym P. E. — Alcoranum ter idem. — Artem delineandi atque fingendi ad naturam et opera antiqua bis Kueppers delineandi mag. acad.

Hora

IV

Animalium vertebratorum historiam evolutionis semel Leydig P. O. — Anatomiae comparatae p. I ter idem. — Cursum demonstrativum anatomiae pathologicae bis Koester P. O. — De morbis syphiliticis semel Dontrelepont P. E. — Propaedeutice clinicam quotidie Finkler P. E. — De variola et vaccinatione adiungendis vaccinandi exercitationibus semel Wolffberg Dr. — Pulmonum morborum therapiam specialem pathologiamque semel Prior Dr. — De cognoscendis morbis gynaecologicis semel Krukenberg Dr. — Cursum operationum obstetriciarum bis idem.

Principia ethices bis Knoedt P. O. — Theoriam functionum ellipticarum quater Lipschitz P. O. — Antiquitates iuris publici Graecorum ter Luebbert P. O. — Exercitationes botanicas seminarii physici semel Strasburger P. O. — Americae septentrionalis geologiam et geographiam physicam bis G. vom Rath P. O. — Selectas crystallographiae et mineralogiae partes bis idem. — Seminarii regii exercitationes mineralogicas semel de Lasaulx P. O. — Exercitationes seminarii mathematici semel Kortum P. E. — Pharmaciam semel Walach P. E. — Historiam philosophiae recentioris ter Witte P. E.

Hora

V

Aciurgiae capita selecta tradet semel Trendelenburg P. O. — Cursum demonstrativum anatomiae pathologicae bis Koester P. O. — Pathologiam generalem semel idem. — Clinicum psychiatricum semel W. Nasse P. O. H. — Hygieinem quater Finkelnburg P. E. — Psychiatriam generalem semel idem. — De fracturis et luxationibus semel de Mosengeil P. E. — De morbis narium et faucium semel Walb P. E. — Pulmonum morborum therapiam specialem pathologiamque semel Prior Dr. — Balneotherapiam et Climatotherapiam semel idem. — Consultatorium policlinicum ad modos medicorum percipiendos quotidie, seposita una ad colloquendum hora die Saturni, idem.

Exercitationes oeconomicas semel E. Nasse P. O. — Seminarii philolog. exercitationes semel Buecheler P. O. — idem bis Vsener P. O. — Mechanices elementa quater Lipschitz P. O. — Chemiae organicae capita selecta semel A. Kekulé P. O. — Seminarii philologici exercitationes semel Luebbert P. O. — Historiam Europae saec. XV et XVI, quater Ritter P. O. — Exercitationes seminarii theodisci semel Wilmanns P. O. — Exercitationes seminarii mathematici semel Kortum P. E. — Exercitationes in Societate Anglica (Beowulf) usque ad h. vii Trautmann P. E. — Exercitationes epigraphicas et antiquarias semel Klein P. E. — Colloquium de recentioris temporis commentationibus ad chemiam organicam pertinentibus semel Anschütz P. E. — Benzolei derivata superiora bis idem. — Geologiam popularem bis Pohlig Dr. — De litteratura francogallica quae romantica dicitur ter Waridel Lector.

THEOLOGICAE		IVRIDICAE	
EVANGELICAE	CATHOLICAE		
Exercitationes homileticae semel Christlieb P. O.		Exercitationes iuris criminalis semel Haelschner P. O. — Exercitationes iuris civilis semel Bechmann P. O. — Exercitationes iuris Germanici privati historicas semel Loersch P. O. — Seminarium iuridicum semel Zitelmann P. O. — De Romanorum processu civili semel Landsberg Dr.	Hora
		Seminarium iuridicum semel Zitelmann P. O.	Hora
			Hora post

VI

Cursum of
Trendelen
P. E. — C
Nasse P. O.

VII

Cursum of
Trendelen

statuendis

Seminarium

P. O. — La

tidie Binz I

cum quotidie

rite obducen

rstorium cli

Principia gen

P. E. — Iatr

— Studia in

P. E. — De

selecta semel

scopiae et r

quium et st

Dr. — Repe

siologiae bis

vorum seme

neurologicum

forensium bis

policlinicum,

tidie Prior

ORDINE DISCRIPTAE

MEDICAE

PHILOSOPHICAE

VI

Cursum operationum chirurgicarum quotidie Trendelenburg P. O. et Doutrelepont P. E. — Clinicum psychiatricum semel W. Nasse P. O. H.

Exercitationes oeconomicas semel E. Nasse P. O. — Seminarii philolog. exercitationes semel Buecheler P. O. — Exercitationes philolog. semel idem. — Seminarium historicum semel Nissen P. O. — Seminarii philologici exercitationes semel Luebbert P. O. — Seminarium historicum semel Ritter P. O. — Exercitationes seminarii theodisci semel Wilmanns P. O. — Seminarium geographicum semel Rein P. O. — De Goetheo et Schillero philosophis semel Witte P. E. — Geologiam regionis Bonnensis explicabit semel cum excursionibus alternis hebdomada instituentis Pohlrig Dr. — Colloquium palaeontologicum et geologicum habebit bis idem.

VII

Cursum operationum chirurgicarum quotidie Trendelenburg P. O. et Doutrelepont P. E. statuendis

Seminarium historicum semel Nissen P. O. — Seminarium geographicum semel Rein P. O.

Seminarium physiologicum quotidie Pflüger P. O. — Laboratorium pharmacologicum quotidie Binz P. O. — Laboratorium pathologicum quotidie Koester P. O. — Exercitationes rite obducendi cadavera bis idem. — Laboratorium clinicum quotidie Finkler P. E. — Principia generalia philosophiae naturalis Fuchs P. E. — Iatrophysicae capita selecta bis idem. — Studia in laboratorio clinico quotidie Walb P. E. — De morbis narium et laryngis capita selecta semel Burger Dr. — Cursum laryngoscopiae et rhinoscopiae bis idem. — Colloquium et studia hygienica semel Wolffberg Dr. — Repetitorium partium selectarum physiologiae bis Kochs Dr. — De morbis nervorum semel Rumpf Dr. — Laboratorium neurologicum quotidie idem. — Medicinam forensem bis Ungar Dr. — Consultatorium polyclinicum, prout aegroti suppetant, quotidie Prior Dr.

Seminarium historicum semel K. Menzel P. O. — Usus ephemeridum astronomicarum semel Schoenfeld P. O. — Exercitationes astronomicas practicas idem. — Excursiones geognosticas diebus post statuendis de Lasaulx P. O. — Geognosiam Germaniae septentrionalis tractabit et excursiones geognosticas instituet Schlueter P. O. — Platonis convivium interpretabitur semel Schaarschmidt P. E. — Psychologiam docebit quater idem. — Nomina gentilicia, quae ex singulis nominibus originis alienae orta sunt, semel Andresen P. E. — Etymologiam Germanicam ter tractabit idem. — Excursionem zoologicam semel Bertkau P. E. — Capita selecta aetheticae bis Lipps P. E. — Isagogen in philosophiam et praecipua philosophiae problemata ter quaterve idem. — Chemiam alimentorum semel Klinger Dr. — Linguam Germaniae inferioris saecula XIII—XV bis Franck Dr. — Exercitationes historicas semel Lamprecht Dr. — Camoensii carmen 'Os Lusitadas' bis Stürzinger Dr. — Monumenta antiquissima linguae francogallicae bis idem. — Linguam Aegyptiacam bis Wiedemann Dr. — Metaphysicae part. special.: Kosmologiam, Theol., Psychol. ter Wolff Dr. — Capita selecta theoriae determinantium semel de Lillenthal Dr. — De coloniis et oeconomia publica in America septentrionali semel vel bis Sering Dr. — Excursionem botanicam Schimper Dr. — Plantas officinales bis idem. — Exercitationes philologas de Aristotelis Rhetoricis Schwartz Dr. — Repetitoria et examinatoria mineralogiae quater Hintze Dr. — Grammaticen medio-anglicam ter Morsbach Dr. — In Seminario reg. phil. neolat. linguae italicae recentioris studiis tirones initiabit bis Piumati Dr. — Provecioriibus grammaticam linguae italicae recentioris exponet bis idem. — Scholas italicas habebit, quibus de historia litterarum italicarum disseret semel idem. — Harmoniae doctrinam semel L. Wolff, in re musica director academicus. — Canendi et vocis formandae exercitationes semel idem. — Exercitationes studiosorum instrumentis musicis concinentium bis idem. — Organi tractandi artem semel idem. — Studia physiognomica semel Kueppers del. mag. acad.

